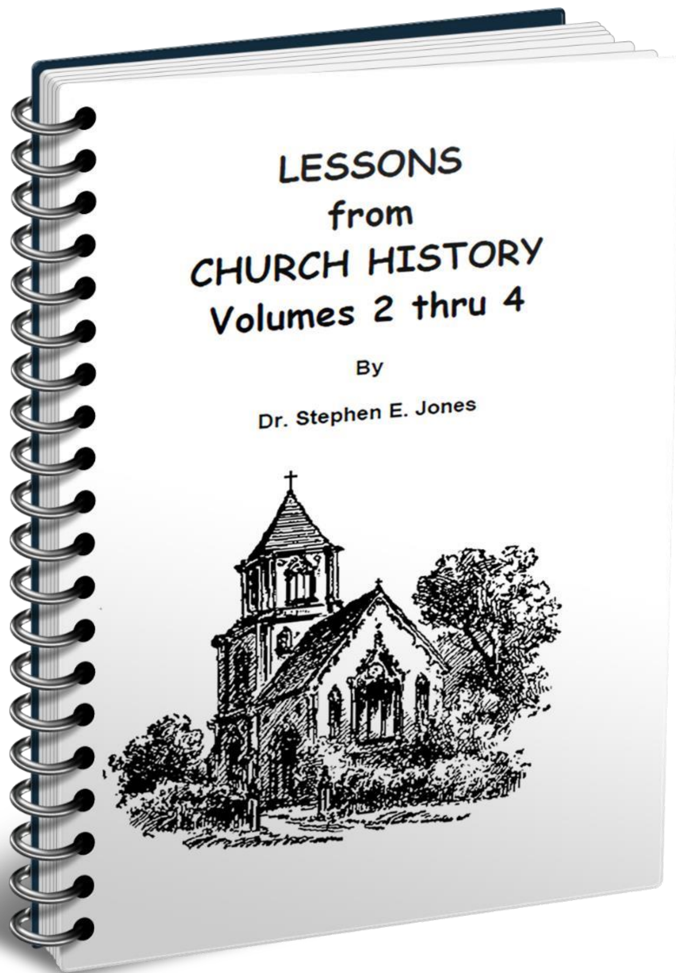

Door Stephen E. Jones

BOEK 4

Boek 4 - Hoofdstuk 1:Doop

Bij het aanbreken van de derde eeuw was Rome net begonnen om zijn primaat over de rest van de kerken te laten gelden. Ambitie en het verlangen naar macht zijn meestal symptomen van kwade motieven, hoewel ze vaak gesust worden door hoogdravende woorden die bedoeld zijn om het verwerven van macht in het belang van iedereen te laten lijken. Historische verslagen laten zien dat dit het geval was met de Roomse Kerk.

Het was niet zo dat Rome vooraanstaande geleerden of persoonlijkheden had voortgebracht die hen het recht op het primaat zouden hebben opgeleverd. In de eerste vier eeuwen bracht Rome er maar twee voort die enige indruk maakten op de Kerk - Callistus (217-222) en Damasus (366383). Toen Victor aan het begin van de tweede eeuw stierf, stemde het volk op Zephyrinus om hem te vervangen, hoewel Hippolytus veel beter opgeleid was. Misschien zagen de mensen te veel spirituele trots in Hippolytus om hem als hun bisschop te willen.

Tot dan toe was de kerk voorzichtig geweest - misschien overdreven voorzichtig - om de bekeerlingen te screenen, om niet overweldigd te worden door mensen met een lage moraal die christen wilden worden. Nieuwe bekeerlingen moesten voor hun doop een tijd van onderricht

(catechismus) ondergaan. Ondertussen werden ze als "halve christenen" beschouwd. Het is duidelijk dat de Kerk het onderscheid tussen geloof en doop (zoals uiteengezet in de profetische beelden van Pesach en de Rode Zee) al lang verloren had.

Ze waren ook de oorsprong van de doop vergeten (Leviticus 14), waarin de priester niet werd opgeroepen om de melaatse te genezen, maar om hem te inspecteren om te zien of God hem al genezen had. Lev. 14:3-7 zegt,

3 En de priester zal uitgaan naar de buitenzijde van het kamp. Zo zal de priester kijken, en als de melaatsheid bij de melaatse genezen is, 4 dan zal de priester twee levende reine vogels nemen en cederhout en een scharlaken snoer en hysop voor degene die gereinigd moet worden. . . 7 Hij zal dan degene die van de melaatsheid gereinigd moet worden zevenmaal besprenkelen en hem rein verklaren ....

Als de melaatse door God genezen was, dan moest de priester *getuigen* van die goddelijke genezing door hem te dopen, zodat de ex-lepralijder weer deel kon uitmaken van de gemeente ("Kerk"). De priester mocht de melaatse NIET dopen, tenzij hij al genezen was van zijn melaatsheid. Dit wordt geïllustreerd in Lucas 5:14, waar Jezus de melaatse genas en hem daarna vertelde dat hij zichzelf aan de

priester moest laten zien "*tot een getuigenis*" (d.w.z. "getuige").

Dit werd overgenomen in het Nieuwe Testament, want melaatsheid spreekt van sterfelijkheid en dood. De doop is een symbolische handeling om iemand van dood naar leven te brengen. De priester of dominee was *niet geroepen om een daad van verlossing te verrichten* (geestelijke genezing), maar was alleen geroepen om *getuige* te zijn van wat God al in hem had gedaan door geloof. Het doel van de doop was dus niet om redding te schenken, maar om te getuigen van zijn geloof in Christus dat hem al gerechtvaardigd had voor God.

De doop stelde de gelovige dus in staat om lid te worden van de *aardse* gemeente ("kerk"), de lokale gemeenschap van gelovigen. Maar het voorafgaande geloof van de man bepaalde zijn positie in de Universele Kerk, wiens namen in het Boek des Levens geschreven staan.

Dit onderscheid lijkt al vroeg verloren te zijn gegaan toen de Hebreeuwse invloed verloren ging en de studie van de apostolische geschriften de studie van de wet en de profeten grotendeels verdrong. De apostelen schreven grotendeels om de wet en de profeten te verduidelijken en om te laten zien hoe Jezus Christus beide vervulde in zijn leven, dood, opstanding en hemelvaart. Het Nieuwe Testament was niet bedoeld om de Oude Schrift te

vervangen, maar om deze aan te vullen en te verduidelijken in het licht van Pinksteren.

Als de kerk haar Hebreeuwse wortels en een begrip van de wet had behouden, zouden ze hebben gezien dat de doop onder Mozes werd ingesteld. Het boek Hebreeën geeft in **Hebreeën 9:10** zelfs direct commentaar op die "dopen" die in het Oude Testament werden uitgevoerd,

10 omdat ze alleen betrekking hebben op eten en drinken en verschillende wassingen [*baptismos*]**, voorschriften voor het lichaam die tot een tijd van reformatie werden opgelegd.**

Deze dopen worden in verzen 13, 19 en 21 ook wel "besprenkelen" genoemd. Zo toont de auteur van Hebreeën zijn kennis van de wet van de reiniging van melaatsen in Leviticus 14 en van de verschillende ceremoniële wassingen die bij het wasvat in de tabernakel van Mozes werden uitgevoerd. Deze werden uitgevoerd door besprenkeling of overgieten om hun hemelse oorsprong te tonen.

De meeste christenen hebben vandaag de dag in 2 Koningen 5 het verhaal gelezen van Naaman, de Syriër, die van melaatsheid werd genezen door zich te laten dopen. In vers 10 zei de profeet tegen Naaman dat hij zich zeven keer in de Jordaan moest wassen [*rachats*], volgens de wet in

Lev. 14:7. De tekst geeft niet aan op welke manier hij zich moest wassen, maar vers 14 zegt dat Naaman zich moest laten dopen. De tekst specificeert eigenlijk niet de manier van wassen, maar vers 14 zegt,

14 Toen daalde hij af en dompelde [*tabal,* "waste"] **zich zevenmaal in de Jordaan, naar de woorden van de man Gods, en zijn vlees werd weer als het vlees van een klein kind, en hij was rein.**

Interessant genoeg vertaalt de Septuagint (Griekse vertaling van de Hebreeuwse Schrift) *tabal* hierboven met het Griekse equivalent, *baptizo*, wat de oorsprong is van ons Engelse woord *baptism*. De Septuagint legt de Hebreeuws-Griekse equivalenten vast, zodat we weten hoe we Hebreeuwse concepten kunnen uitdrukken met Griekse woorden. Omdat de Septuagint al lang voor de tijd van Christus was voltooid, waren de Hebreeuws-Griekse equivalenten al eeuwen voordat het boek Hebreeën werd geschreven door lang gebruik vastgesteld. Het is dus duidelijk dat het idee van de doop door Mozes werd vastgesteld, niet door Johannes de Doper. Johannes was een priester die de kunst van het dopen leerde door observatie en door oefening in de tempel.

De Griekssprekende Kerk leek echter te vergeten dat de terminologie van het Nieuwe Testament niet bedoeld was om Griekse ideeën uit te drukken, maar *Hebreeuwse*

concepten die al lang in het Oude Testament waren vastgelegd. Het concept van de doop in de wet was een van de slachtoffers van de Griekse mentaliteit in de vroege Kerk, omdat de Griekse christenen het Griekse Nieuwe Testament gingen interpreteren door de ogen van de Griekse cultuur. Ze namen Griekse definities van de term over en pasten die toe in dezelfde geest als in de Griekse tempels.

De Griekse tempels wijdden mensen ook in hun "mysteries" in door hen te dopen. In hun ogen kon niemand hun god kennen zonder zo ingewijd te zijn. Dit werd ook in de kerk overgenomen, waardoor de doop een inwijdingsritueel in Griekse stijl werd, in plaats van een dubbele getuigenis in Hebreeuwse stijl van iets dat God al in het hart van een mens had gedaan.

Toen de vroege kerk eenmaal dit Griekse concept van inwijding door doop had geaccepteerd, droeg dit in hoge mate bij aan het idee dat de kerk van de organisatie de ware kerk was. Dit plaatste de bisschop of priester op de plaats om door zijn doopakte te bepalen wie gered moest worden en wie niet. Dit plaatste God op de plaats van getuige van de reddende daad van de mens, in plaats van dat de mens getuige was van Gods reddende daad. In de praktijk eigende dit zich de plaats van God toe en legde het de eeuwige bestemming van de mens in de handen van

het priesterschap, dat iedereen redding kon ontzeggen of verlenen.

Na verloop van tijd werd er geen onderscheid meer gemaakt tussen een lid van de kerk en een ware christelijke gelovige, of tussen de aardse organisatie en de ware kerk. De bisschop bepaalde wie een ware gelovige was en wie niet. Dit is de onderliggende machtsgreep die het christendom veranderde
van een relatie met God in een relatie met de georganiseerde kerk en de mannen die haar leidden.

Maar dat is de aard van de Kerk zoals voorspeld in het leven van koning Saul, die zich de macht toe-eigende in zijn geloof dat hij kon doen wat hij wilde. Hij dacht dat God van hem moest getuigen omdat hij tot koning gezalfd was. Deze toestand van de Kerk werd ook geprofeteerd in het feit dat het Pinksteroffer gezuurd was (**Lev. 23:17**). Het werd opnieuw geprofeteerd in het verhaal van Eli, die weigerde zijn zonen te corrigeren en zo het priesterschap corrumpeerde (**1 Sam. 2:22-24**).

Het was aan het einde van de tweede eeuw dat deze problemen groot genoeg waren om aan de oppervlakte te komen. In 192 nam Victor de macht op zich om bisschoppen in andere delen van de wereld te excommuniceren als zij het niet eens waren met de manier waarop zij Pesach vierden. De veronderstelling was dat hij

niet alleen de macht had om mensen uit de kerk te weren, maar ook om ze uit de hemel zelf te weren.

Victor zette dus de toon voor de derde eeuw in de geschiedenis van de Kerk. Van Victor tot Constantijn begon de Kerk de vorm van religie aan te nemen. Vóór Constantijn had de Romeinse regering haar burgerlijke macht gebruikt om het christendom zelf te onderdrukken. Maar Constantijn, die kortstondig gewetensvrijheid had verleend, liet zich overhalen om de burgerlijke macht te gebruiken om "ketterijen" te onderdrukken in een poging om eenheid te brengen in de Kerk en het Rijk.

En dus neemt dit boek ons mee naar het punt waarop de kerk een officiële status kreeg als *religio licita*, en naar het punt in de tijd waarop de Romeinse overheid haar macht gebruikte om de bisschoppen te helpen bepalen welke doctrines officieel *christelijk* waren en welke *ketterijen*. Op deze manier werden ketterse groepen vogelvrij verklaard en genoten ze niet dezelfde status *religio licita* als de reguliere religie.

Boek 4 - Hoofdstuk 2:Origenes van Alexandrië

In 202 na Christus brak de vervolging uit toen keizer Severus besloot een oude wet te handhaven die iedereen verbood zich tot het jodendom of het christendom te bekeren. De vader van Origenes, Leonides, werd gevangen genomen en gemarteld. Clement vluchtte naar Antiochië. Het jaar daarop benoemde Demetrius, de bisschop van Alexandrië, de inmiddels 18-jarige Origenes tot hoofd van de theologische school ter vervanging van Clement.

In 213 ging Origenes naar Rome, waar hij zowel Zephyrinus als Hippolytus bezocht. Hij probeerde blijkbaar neutraal te blijven in het conflict over wie de ware bisschop van Rome was. Toch wordt er gezegd dat hij Hippolytus bijna gelijk gaf, ongetwijfeld omdat hij zijn geleerdheid bewonderde.

Na zijn bezoek aan Rome ging Origenes naar Arabië op uitnodiging van bedoeïenenstammen die christelijk onderwijs hadden gevraagd. Hij keerde terug naar Alexandrië in 216 rond de tijd dat er weer een slachting onder christenen plaatsvond. Origenes verhuisde toen naar Caesarea in Palestina, waar de bisschoppen hem overhaalden om les te geven in de kerk. Maar omdat Origenes nog niet formeel was gewijd, begon Demetrius jaloers te worden op de invloed van Origenes. Origenes was geliefd om zijn karakter, nederigheid, ijver en geleerdheid, en toen andere bisschoppen zijn lof begonnen te zingen,

begon Demetrius steeds meer op koning Saul te lijken toen de vrouwen over David zongen in 1 Sam. 18:7, 8,

7 En de vrouwen zongen terwijl zij speelden en zeiden: "Saul heeft zijn duizenden gedood en David zijn tienduizenden." 8 Toen werd Saul zeer toornig, want dit gezegde mishaagde hem, en hij zei: "Aan David hebben ze tienduizenden toegeschreven, maar aan mij hebben ze duizenden toegeschreven. Wat kan hij nu meer hebben dan het koninkrijk?"

Dus opnieuw begon de denominationalistische geest van Saul op te komen in de kerk van Alexandrië. Demetrius schreef een brief aan Alexander, de bisschop van Jeruzalem, en aan Theocristus, de bisschop van Caesarea, waarin hij klaagde dat zij toestonden dat een niet gewijde bedienaar het volk onderwees. Zij antwoordden dat deze praktijk in het verleden verschillende keren was toegestaan en niet zo ongewoon was. Demetrius was niet blij met hun antwoord en stuurde Origenes een brief met het bevel onmiddellijk terug te keren naar Alexandrië. Origenes gehoorzaamde nederig en hervatte zijn positie als hoofd van de Theologische School.

Hieruit kunnen we zien dat de bisschoppen zich meer zorgen maakten over hun geestelijke positie dan over het onderwijzen van het volk. Jeruzalem en Caesarea waren nog

niet volledig besmet met deze verkeerde geest. Als ze een geleerde erkenden, hechtten ze nog steeds meer waarde aan de waarheid dan aan de wijdingspapieren. Dat gold niet voor Demetrius.

Dit gebeurde onder de heerschappij van Elagabalus, de Romeinse keizer (218-222). Elagabalus was amper 14 toen hij begon te regeren, na de moord op zijn voorganger. In zijn vier jaar trouwde hij vijf keer, wat in strijd was met het Romeinse geweten. De Romeinen zouden er niets mee te maken hebben gehad als hij de vrouwen alleen als concubines of minnaressen had genomen. Maar ze waren beschermend over hun huwelijkstradities. Uiteindelijk deed zijn grootmoeder Julia mee aan een complot om hem door zijn neef Alexander te laten vermoorden. Het complot slaagde en Alexander werd keizer.

Alexanders moeder, Mammaea, woonde in Antiochië en was een christen. Ze hoorde van Origenes en schreef hem een brief waarin ze hem uitnodigde om les te komen geven. Demetrius, bisschop van Alexandrië, was ongetwijfeld gefrustreerd, maar kon er niets aan doen, want Mammaea stuurde een militaire escorte om Origenes naar Antiochië te brengen! Alexander lijkt zelf geen christen te zijn geweest, maar hij was wel voorstander van de christenen en erkende het christendom onofficieel alsof het een wettelijke godsdienst was. Volgens Schaff,

"Hij [Alexander] plaatste de bustes van Abraham en Christus in zijn huiskapel met die van Orpheus, Apollonius van Tyana en de betere Romeinse keizers, en liet de evangelieregel 'Zoals gij wilt dat de mensen u behandelen, zo behandelt gij hen ook' graveren op de muren van zijn paleis en op openbare monumenten." (Geschiedenis van de Christelijke Kerk, Vol. II, p. 59)

Toen Origenes uiteindelijk Antiochië verliet, keerde hij terug via Caesarea, waar de bisschoppen hem tot priester wijdden om verdere problemen met Demetrius te voorkomen.

Maar Demetrius was minder geïnteresseerd in de procedure dan in het angstvallig in bedwang houden van Origenes. Hij nam de actie van de bisschoppen kwalijk, maar omdat hij niets kon doen aan de wijding, verklaarde hij Origenes eenvoudigweg ongeschikt voor het priesterschap op grond van het feit dat hij een eunuch was.

Het plot wordt dikker. Twee decennia eerder, in 206, had Origenes de woorden van Jezus in **Matt. 19:12** letterlijker genomen dan hij had moeten doen. In zijn ijver had hij zichzelf ontmand. In die tijd had Demetrius zijn acties toegejuicht, omdat hij Origenes nog niet als een bedreiging voor zijn invloed zag. Maar jaren later, nadat de

bisschoppen van Palestina hem omzeilden bij de wijding van Origenes, gebruikte hij dit om Origenes te veroordelen als ongeschikt voor het priesterschap. Natuurlijk had hij het over de wet in **Leviticus 21:20**, waar een Äronitische priester op geen enkele manier lichamelijk ongeschikt mocht zijn.

Die wet werd fysiek toegepast in de tijd van het Levitische priesterschap, maar was alleen geestelijk van toepassing in het priesterschap van Melchizedek. Hier is dus nog een voorbeeld van hoe de kerk teruggreep naar een oudtestamentisch type priesterschap door de wet verkeerd te begrijpen. Demetrius maakte Origenes het leven zuur totdat hij uiteindelijk zijn biezen pakte en in 231 definitief naar Palestina verhuisde. Demetrius excommuniceerde hem vervolgens wegens insubordinatie, maar het bevel werd grotendeels genegeerd, want de andere bisschoppen kenden het slechte karakter van Demetrius en hielden van Origenes' nederigheid en geleerdheid.

De excommunicatie van Origenes had niets te maken met de dingen die hij onderwees - zeker niet voor zijn leer over de Universele Verzoening. Hij werd veroordeeld als een schismaat omdat hij Alexandrië had verlaten zonder de zegen van de heerszuchtige bisschop en omdat hij de wijding had geaccepteerd van de bisschoppen van

Jeruzalem en Caesarea, hoewel hij een zelfgemaakte eunuch was.

Demetrius stierf kort daarna. De bisschoppen die hem opvolgden negeerden de excommunicatie, maar draaiden deze niet formeel terug. Om deze reden werd het tegen Origin gebruikt lang nadat hij gestorven was in de grote controverse die ontstond in het jaar 400.

Origenes bleef lesgeven en schrijven in Palestina, waar hij zeer geliefd was. Maar al na vier jaar, in 235 na Christus, kwam er een nieuwe vervolgingsronde onder Maximin en Origenes moest onderduiken. Uiteindelijk vluchtte hij naar Athene. Maximin was een Gotische bevelhebber in het Romeinse leger. Men zei dat hij twee meter lang was. Hij trok de aandacht van de keizer door kilometerslang naast zijn paard over ruw terrein te rennen. Maximin zag Rome zelf nooit, want hij regeerde vanuit zijn militaire kamp.

Maar Maximin hield niet van christenen en reageerde zich af op de gunst die de christenen hadden gekregen onder zijn voorganger Alexander, wiens christelijke moeder, zoals we al zeiden, Origenes naar Antiochië had gebracht om het Woord te onderwijzen. Origenes verloor zo zijn veilige anonimiteit terwijl zijn politieke vijanden naar hem zochten. Maar Maximin regeerde slechts drie jaar en Origenes bleef reizen en onderwijzen.

De volgende keizer, Gordianus, regeerde van 238 tot 244 en daarna kwam Filips de Arabier op de troon (244-249). De keizers werden over het algemeen gekozen door het leger, dat uit vele nationaliteiten van het rijk bestond. *Filips was de eerste christelijke keizer*, en zijn vrouw met hem. De katholieke kerk is echter terughoudend geweest om hem als christen te identificeren, omdat hij niet bepaald het toonbeeld van christelijke naastenliefde was voordat hij op de troon kwam.

Filippos was de zoon van een bandietenleider die snel was bevorderd door keizer Gordianus totdat Filippos de troepen ertoe bracht de keizer te doden en hem de troon te geven. Eusebius spreekt over hem in Eccl. Hist., VI, xxxvi,

"Er is reden om aan te nemen dat hij een christen was en op de dag van de laatste Paaswake wilde hij samen met de mensen deelnemen aan de gebeden van de kerk, maar de toenmalige prelaat [Babylas, bisschop van Antiochië] wilde hem niet binnenlaten totdat hij openlijk de biecht had afgenomen en zich had verbonden met degenen die in staat van zonde werden geacht en de plaats voor boetelingen innamen. Als hij dat niet had gedaan, zou hij nooit door hem zijn ontvangen, gezien de vele beschuldigingen die tegen hem waren ingebracht. Er wordt gezegd dat hij graag gehoorzaamde en door zijn daden de

oprechte vroomheid van zijn houding ten opzichte van de vreze Gods liet zien."

Een eeuw later prees Chrysostom, bisschop van Constantinopel, Babylas voor zijn hoge standaarden in zijn preek *De Sancto Babyla*. Het is dus waarschijnlijk dat deze boetedoening daadwerkelijk heeft plaatsgevonden. Hoewel seculiere geleerden altijd lijken aan te nemen dat mensen nooit veranderen, laat het verslag zien dat het karakter van Filippus wel degelijk veranderde. Waarschijnlijk werd hij pas Christen nadat hij keizer van Rome was geworden.

Filippus' opvolger was Decius (249-251), die reageerde op Filippus' gunst voor christenen door de ergste vervolging van de eeuw in te stellen. Tijdens die vervolging werd Origenes gevangen genomen en wreed gemarteld voor zijn geloof. Hij herstelde nooit van zijn verwondingen, maar de gevangenisbewakers lieten hem ontsnappen nadat Decius en zijn zoon in 251 in de strijd waren gedood. Origenes stierf twee jaar later in Tyrus.

Toen Origenes in 231 naar Caesarea verhuisde om de onderdrukking van Demetrius te ontvluchten, kwamen twee broers uit een rijke familie bij hem studeren. Dat waren Gregorius en zijn broer Athenodorus. Origenes bracht hen de liefde voor de Schrift bij en zij introduceerden later Origenes' leer aan de kusten van de

Zwarte Zee. Gregorius werd later bisschop van Caesarea en stond bekend als een van de meest eminente bisschoppen van die tijd. Hij werd Gregorius Thaumaturgus, "Wonderdoener", genoemd.

In de inleiding tot Gregorius Thaumaturgus lezen we in The Ante-Nicene Fathers, Vol. VI, p. 3,

"Alexandrië blijft het hoofd van de Christelijke geleerdheid .... We hebben de continuïteit van de grote Alexandrijnse school al gezien; hoe het ontstond, en hoe Pantaenus Clement verwekte, en Clement Origenes verwekte. Zo verwekte Origenes Gregorius, en zo heeft de Heer gezorgd voor de geestelijke generatie van de leraren van de Kerk, tijdperk na tijdperk, vanaf het begin. Waarlijk, de Heer gaf Origenes een heilig zaad, beter dan natuurlijke zonen en dochters."

De auteur had het natuurlijk over geestelijk zaad, want deze mannen waren niet lichamelijk aan elkaar verwant. Origenes, de kamerling, kreeg "een heilig zaad, beter dan natuurlijke zonen en dochters". Dit is een verwijzing naar **Jesaja 56:4**, **5**, dat de belofte van God aan eunuchen is.

Origenes was zonder twijfel de dominante persoonlijkheid van de eerste helft van de derde eeuw. Hij was geliefd, niet gevreesd, want zijn invloed kwam niet voort uit een hoge positie in de kerk of door geweld, maar hij dwong respect af

door zijn ijver, karakter en geleerdheid, die hij bezegelde met geloof te midden van martelingen.

Hosea Ballou schrijft in zijn boek uit 1829, The Ancient History of Universalism, p. 147,

"Gedurende de lange periode van bijna anderhalve eeuw ... is er geen enkele aanwijzing gevonden dat Origenes' Universalisme enige aanstoot gaf in de kerk, ondanks het feit dat zijn geschriften ondertussen de strengste onderzoeken ondergingen en vaak werden aangevallen op andere punten
.... Zelfs de weinigen die zijn naam met onwaardigheid behandelden, gingen in stilte voorbij aan het prominente principe van Universele Redding.

Dit is een opmerkelijke uitspraak, want het laat zien dat de Universele Verzoening ofwel universeel geaccepteerd werd of in ieder geval een non-issue was vóór de vijfde eeuw, toen het om kerkpolitieke redenen onder vuur kwam te liggen. Origenes was gestorven in de stad Tyrus en Methodius, de bisschop van die stad, was het op een aantal punten oneens met Origenes, maar niet over de Universele Verzoening. Origenes leerde dat de opstanding van de doden geen fysieke lichamen zou betreffen, maar alleen geestelijke. Methodius was het daar niet mee eens (en ik ook niet). Verder leerde Origenes dat de heks van Endor

Samuël zelf had opgewekt (**1 Sam. 28:15**). Methodius was het hier niet mee eens.

Zoals Origenes vandaag de dag wordt gehekeld voor zijn standpunt over universele verzoening, zou je denken dat hij een anomalie was in de kerkgeschiedenis. Maar zoals Ballou opmerkt over de geschriften van Methodius, "in al zijn zoektocht naar fouten, ontsnapte het universalisme zonder enige afkeuring" (p. 150). Dit was het geval tot het jaar 400. Ballou concludeert op pagina 166,

". . dat de doctrine van Universele Verzoening in de kerk niet als ketters werd beschouwd en zelfs niet impopulair was; dat de norm van orthodoxie, voor zover het dat specifieke punt betrof, toen werd verondersteld alleen een geloof in toekomstige bestraffing te vereisen."

De toekomstige straf werd universeel voorgesteld als "vuur" en er waren meningsverschillen over de specifieke aard van dit "vuur". Allen leken te geloven dat het een dwangmiddel was om mensen te dwingen te geloven en hun slechte gewoonten op te geven. De meesten (zo niet allen) hebben nooit gedacht dat die straf oneindig zou zijn. Men zei dat het slechts *eonisch* was, "behorend tot een eon", wat een beperkte tijdsperiode was. Uiteindelijk zou het oordeel van God eindigen met de verzoening van alle dingen.

Boek 4 - Hoofdstuk 3:Tertullianus van Carthago

Terwijl Origenes opkwam als de belangrijkste bijbeluitlegger in het Oosten, was Tertullianus de grootste Latijnse schrijver van het Westen. Tertullianus werd geboren rond 145-150 na Christus en stierf rond 220, hoewel sommigen zijn dood dateren als een zeer oude man rond 240 na Christus.

Tertullianus was een Romeins jurist en leraar retorica tot hij dertig of veertig jaar oud was, toen hij christen werd. Zijn bekering wordt over het algemeen rond 185 na Christus gedateerd, toen Clement de grote school in Alexandrië overnam nadat Pantaenus als missionaris naar India was vertrokken.

De Romeinse wereld waarin Tertullianus zich bevond zag de

Romeinse Kerk verdeeld in drie hoofdgroepen. Naast de "orthodoxe" groep die door Victor werd vertegenwoordigd, waren er de ketterse volgelingen van Marcion en de volgelingen van Montanus.

Marcion onderwees een soort hervormd gnosticisme. Terwijl de eerdere gnostici de heidense mythologie als hun basisleer hadden, met elementen van het Christendom eraan toegevoegd, deed Marcion alsof zijn gnostische leerstellingen op de Bijbel gebaseerd waren. Marcion sneed

eerst op typisch Griekse wijze de Bijbel los van zijn historische wortels, want de Grieken waren gewend aan mythologische religie. Hij behandelde het Christendom als een nieuwe religie en zette het Oude Testament tegenover het Nieuwe, in plaats van het Nieuwe te zien als een ontwikkeling die geworteld en gebaseerd was in het Oude.

Marcion leerde ook dat er drie oerkrachten in het universum waren. Ten eerste was er de goede en genadige God, geopenbaard door Christus. Ten tweede was er de duivel, die over de fysieke materie en het heidendom heerste. Ten derde was er de Schepper, de eindige, onvolmaakte, boze Jehova van de Joden. Hij lijkt te verschillen van de eerdere gnostici en Grieken, die onderwezen dat de Schepper de Demiurg was - een "duivelse" figuur - want hij onderwees dat de duivel en de Schepper verschillende wezens waren. Toch geloofde hij dat de God van het Oude Testament in wezen een inferieure Joodse God was.

Er zijn vandaag de dag mensen die hetzelfde geloven en denken dat de God van het Oude Testament een wraakzuchtige en slecht gehumeurde God is, terwijl de God van het Nieuwe Testament (Jezus) een God van Liefde is. Het is duidelijk dat Marcion niet geloofde dat Jezus Christus de incarnatie van de Jehova uit het Oude Testament was.

De christelijke filosoof Justinus was in Rome om Marcion te bestrijden tot zijn martelaarschap in 166, en Tertullianus zette de oppositie voort na zijn bekering in 185.

De derde schismatische groep die in Rome was ontstaan in de laatste helft van de tweede eeuw was het Montanisme.

Montanus kwam uit een kleine stad in Frygië in Klein-Azië. Hoewel sommige van zijn overtuigingen nieuw waren, was zijn belangrijkste kenmerk zijn fanatieke toepassing van *heiligheid*, wat op zich een goede zaak is, maar vaak eindigt in vleselijke zelfingenomenheid.

Montanus viel in een soort extatische ervaring, die, als we de precieze aard ervan zouden kennen, waarschijnlijk gemakkelijk terug te vinden zou zijn in sommige delen van de Pinkstergemeente vandaag de dag. Hij beschouwde zichzelf als het geïnspireerde orgaan van de Parakleet, de Trooster. Met hem waren ook twee profetessen, Priscilla en Maximilla, die hun echtgenoten verlieten om zich aan te sluiten bij dit profetische bedieningsteam onder leiding van Montanus.

Het Montanisme noemde zichzelf de "Nieuwe Profetie" beweging. Het was een reactie tegen zowel het klerikalisme als de perceptie van verminderde heiligheid in de Kerk. Montanus onderwees dat alle gelovigen direct

geïnspireerd waren door de Heilige Geest, tot op het punt dat het priesterschap overbodig werd. In veel opzichten vervielen zij in dezelfde fout als de Kora-rebellie. Korach rebelleerde tegen het legitieme gezag van Mozes met het argument dat
God tot alle mensen spreekt. We lezen hierover in **Numeri 16:**[1],

gemeente is heilig, een ieder van hen, en de Heer is in hun midden; waarom verheffen jullie je dan boven de gemeente van de Heer?"

Korachs argument leek steek te houden, want het is zeker waar dat de hele gemeente (Kerk) heilig is, en God spreekt zeker tot alle mensen. Waarom zouden de mensen zich dan onderwerpen aan de autoriteit van Mozes en Aäron? Velen lieten zich door Korachs argument misleiden, omdat ze de aard van een halve waarheid niet inzagen. Het feit dat God alle mensen heeft geroepen betekent niet dat Hij alle geestelijke autoriteit aan de kant heeft geschoven.

Het tegenovergestelde probleem (klerikalisme) manifesteerde zich toen het volk eiste dat Mozes God zou horen en hen zou vertellen wat Hij zei - waardoor Mozes

---

[1] **En zij verzamelden zich tegen Mozes en Aäron en zeiden tot hen: "Jullie zijn ver genoeg gegaan, want de gehele**

degene werd die verantwoordelijk was om God namens hen te horen (**Ex. 20:18-21**). Deze twee problemen, deze twee "horens van de stier" vertegenwoordigen twee uitersten. Bij de berg Sinaï zagen de mensen niet in dat God tot alle mensen wilde spreken, niet alleen tot Mozes. Hun weigering legde teveel verantwoordelijkheid bij Mozes.

Later, in de opstand van Korach, verwierp het volk ALLE geestelijke autoriteit op grond van het feit dat alle mensen gelijk zijn voor God. Deze opvatting probeerde alle legitieme autoriteit van Mozes weg te nemen.

Montanus vertegenwoordigde het standpunt van de Korachopstand. Het vond weerklank bij velen, omdat de kerkleiders zich teveel autoriteit hadden toegeëigend en het volk het recht begonnen te ontzeggen om God zelf te horen. Net als in de dagen van Mozes eisten de mensen eerst dat hun leiders God namens hen zouden horen, en reageerden hier vervolgens op toen Montanus hen de argumenten van Korach gaf.

De opvatting van Montanus leek op waarheid gebaseerd te zijn, maar bleek in zijn uitwerking geworteld te zijn in rebellie tegen God. De Montanisten zagen zichzelf als de geestelijke (*pneumatische*) christenen en beschouwden de andere christenen als vleselijk, of ziels (*psychisch*). De Montanisten vertegenwoordigden dus een soort Pinksteropwekking, compleet met tongen en profetie. Hun

tegenstanders waren de meer "orthodoxe" gelovigen, die we vandaag de dag de *traditionele* kerken zouden noemen. Tegen die tijd in de geschiedenis waren de gaven van de Geest grotendeels verleden tijd, hoewel zelfs de orthodoxe kerken vast geloofden in profetie en zelfs wonderen.

Maar het Montanisme viel de Kerk aan als minderwaardig, minder heilig en meer vleselijk. In zijn blinde ijver voor heiligheid vervreemdde het de reguliere kerk en stelde het een norm voor gerechtigheid die onbereikbaar was voor de gemiddelde christen. Wanneer zulke normen worden gesteld, duurt het niet lang voordat gelovigen het nodig vinden om zich voor te doen als wat ze niet zijn om het beeld van heiligheid te behouden. Na verloop van tijd gaan zulke gelovigen gebukt onder schuldgevoelens totdat ze er niet meer tegen kunnen. Ontmoedigd en gedesillusioneerd door hun onvolkomenheden verlaten ze de Kerk en zien zichzelf als "voor altijd verloren". Ze hebben het geprobeerd, maar konden niet goed genoeg zijn om ware christenen te zijn, dus geven ze het op en proberen wat geluk op aarde te verkrijgen voordat ze sterven en naar de hel gaan.

Toch was tegen het einde van de tweede eeuw een groot deel van de Kerk al vervallen in het oorspronkelijke probleem dat in de dagen van Mozes opdook. Het was het probleem van het klerikalisme - "Mozes" de berg op sturen

om God namens het volk te horen. Het gewone volk had gestaag het recht verloren om God voor zichzelf te horen. Dit was een onbewuste ontwikkeling in de Kerk terwijl zij streed voor eenheid, want in de praktijk is het zo dat hoeveel gelovigen er ook Gods stem mogen horen, hoeveel meningen er zullen zijn. In het aangezicht van een vermenigvuldiging van meningen zonder een overeenkomstige toename van liefde, kan er geen eenheid zijn zonder een toename van bedreigingen en angsttactieken om de kerk bij elkaar te houden.

Als de liefde afneemt, kan de eenheid alleen door angst in stand worden gehouden. Dit herstelt op zijn beurt de geest van het Oude Verbond. Angst is de lijm van het Oude Verbond, terwijl Liefde de lijm is van het Nieuwe Verbond.

Tertullianus werd in deze verdeelde Romeins-christelijke wereld geduwd. Tertullianus werd geboren in Carthago (in Noord-Afrika), waar zijn vader als kapitein van een Romeins legioen diende. Tertullianus kreeg een goede opleiding en kon zowel in het Grieks als in het Latijn schrijven.

Tertullianus was de eerste van de grote Latijnse schrijvers. Door zijn talent begon de Latijnse (Romeinse) Kerk aan prestige te winnen. Terwijl de Apostolische Kerk Hebreeuws was en de tweede-eeuwse kerkelijke literatuur Grieks, brachten de Latijnse geschriften van Tertullianus de

Latijnse Kerk op het pad van dominantie in de volgende eeuw. Bedenk echter wel dat de grote Latijnse vaders uit Carthago kwamen, en niet uit Rome. Carthago lag in Noord-Afrika.

De oude rivaliteit tussen Carthago en Rome liet zijn individualistische stempel achter op de Carthaagse christenen. Tertullianus was rond 190 na Christus tot presbyter in de Romeinse kerk benoemd, maar toonde zijn individualiteit en zijn ijver voor heiligheid door zich rond 199 na Christus bij de Montanisten aan te sluiten. Hiëronymus verontschuldigt Tertullianus later en vertelt ons dat hij naar de Montanisten werd gedreven door de afgunst en de beledigende behandeling die hij van de Romeinse bisschoppen in die tijd kreeg, met name van Zephyrinus, die Victor in 198 na Christus opvolgde.

Na het verlaten van de Romeinse kerk keerde Tertullianus terug naar Carthago, waar hij de meeste van zijn belangrijke geschriften schreef. Veel van Tertullianus' inspanningen werden besteed aan het omgaan met de ketters, want het Montanisme was niet zozeer een ketterij als zodanig, maar een hervormingsbeweging.

Het was een algemeen kerkelijk geloof dat iemand maar één keer gedoopt kon worden en dat deze daad alle zonden uit het verleden wegwaste. Voor alle zonden die na de doop werden begaan, moest de zondaar boete doen.

Tertullianus geloofde dat de doop op zuigelingen moest worden uitgevoerd om hun redding zo snel mogelijk te verzekeren. Maar, zei hij, er waren zeven "dodelijke zonden" waardoor zelfs gelovigen hun redding konden verliezen. Dus werden gedoopte gelovigen gehouden aan een hoge morele standaard. Tertullianus veroordeelde de morele laksheid (de zogenaamde "vette genade") van de Romeinse kerk die vergeving door boetedoening bood aan gelovigen die grof hadden gezondigd.

Anderen geloofden dat de doop uitgesteld moest worden zodat de zonden uit de jeugd door de doop bedekt konden worden. Velen stelden zelfs de doop uit tot hun sterfbed, zoals later keizer Constantijn.

Boek 4 - Hoofdstuk 4:De geschriften van Tertullianus

De Christelijke filosofen schreven aan collega-filosofen om hen ervan te overtuigen dat het Christendom de ware Filosofie was. Tertullianus daarentegen pleit voor Christenen
als een advocaat. Philip Schaff vertelt ons in zijn Geschiedenis van de Christelijke Kerk, Vol. II, p. 830,

". . . Minucius Felix pleit voor het christendom als een filosoof voor filosofen, om het intellect te overtuigen; Tertullianus als een advocaat en pleitbezorger voor rechters, om hen ertoe te brengen eerlijk spel te geven aan de christenen, die zelfs een hoorzitting in de rechtbanken werd geweigerd."

Als jurist die bekend was met eerdere decreten en andere gerechtelijke verslagen, kon Tertullianus zijn lezers verwijzen naar de officiële verslagen van de Romeinse rechtbanken. In zijn *Apologie*, een "geloofsbelijdenis" aan het adres van de keizers van Rome, herinnert hij hen eraan dat keizer Tiberius zelf Jezus gunstig gezind was en zegt hij in hoofdstuk V,

"Tiberius dus, in wiens dagen de christelijke naam zijn intrede deed in de wereld, nadat hij zelf uit Palestina informatie had ontvangen over gebeurtenissen die duidelijk de waarheid van de goddelijkheid van Christus hadden aangetoond, legde de zaak voor aan de senaat, met zijn

eigen beslissing ten gunste van Christus. De senaat verwierp zijn voorstel omdat hij zelf de goedkeuring niet had gegeven. Caesar bleef bij zijn mening en dreigde met toorn tegen alle beschuldigers van de Christenen. Raadpleeg uw geschiedenissen; u zult zien dat
Nero de eerste was die de christelijke sekte, die toen vooral in Rome vooruitgang boekte, met het keizerlijke zwaard aanviel."

Nero was natuurlijk de eerste die de Christenen vervolgde (64 na Christus), meer dan 30 jaar na Jezus' hemelvaart.
Tertullianus herinnert zijn Romeinse lezers er opnieuw aan in Apologie, XXI,

"Al deze dingen deed Pilatus met Christus; en nu in feite een christen in zijn eigen overtuigingen, stuurde hij het woord over Hem naar de regerende Caesar, die op dat moment Tiberius was. Ja, en ook de Caesars zouden in Christus geloofd hebben, als de Caesars niet nodig waren geweest voor de wereld, of als christenen Caesars hadden kunnen zijn."

Hij vertelt zijn lezers om de officiële verslagen te raadplegen die de tijd van duisternis vermelden toen Jezus aan het kruis hing (**Lucas 23:44**). Hij zegt in *Apologie*, XXI,

"In hetzelfde uur werd ook het licht van de dag teruggetrokken, toen de zon juist op dat moment in zijn

meridiaanstraal stond. Zij die niet wisten dat dit over Christus
was voorspeld, dachten ongetwijfeld dat het een zonsverduistering was. *Jullie hebben zelf het verslag van het wereldportret nog in jullie archieven*."
De zon en de maan stonden op die dag tegenover elkaar. Toen de zon die dag begon onder te gaan, was er een maansverduistering om 17:10 uur, terwijl Jozef en Nicodemus zich haastten om Jezus voor zonsondergang te begraven. Maar de wetenschap vertelt ons dat je geen maansverduistering en zonsverduistering op dezelfde dag kunt hebben. Tertullianus vertelt ons dus dat dit een bovennatuurlijke duisternis was die plaatsvond tijdens de kruisiging, en dat dit in de archieven van Rome openbaar werd vastgelegd.

Tertullianus herinnert zijn lezers ook aan de *gebedsverhoring* die keizer Marcus Aurelius had ontvangen toen zijn christelijke troepen in 164 na Christus om regen baden,

"Integendeel, wij stellen u iemand voor die hun beschermer was, zoals u zult zien bij het bestuderen van de brieven van Marcus Aurelius, de ernstigste van alle keizers, waarin hij getuigt dat die Germaanse droogte werd opgeheven door de regens die werden verkregen door de gebeden van de christenen die toevallig onder hem vochten. En omdat hij

niet door publiek recht de wettelijke handicaps van de christenen wegnam, zette hij ze op een andere manier openlijk opzij en voegde zelfs een vonnis van veroordeling toe, en dat van grotere strengheid, tegen hun beschuldigers."

Tertullianus maakt het punt dat het christendom - in tegenstelling tot het jodendom - een apostolisch mandaat had om zich aan de Romeinen te onderwerpen en voor hun vrede te bidden. In hoofdstuk XXX schrijft hij,

"Zonder ophouden bidden wij voor al onze keizers. We bidden voor een verlengd leven; voor veiligheid in het keizerrijk; voor bescherming van het keizerlijke huis; voor dappere legers, een trouwe senaat, een deugdzaam volk, de wereld in rust, wat een keizer als mens of Caesar ook maar zou wensen."

Tertullianus gaat zelfs zo ver dat hij het gebrek aan interne vijanden toeschrijft aan het feit dat er zoveel christenen waren in elke stad.

"Als ons dan wordt opgedragen onze vijanden lief te hebben, zoals ik hierboven heb opgemerkt, wie hebben wij dan om te haten? Als we gekwetst worden, is het ons verboden om wraak te nemen, anders worden we zelf net zo slecht; wie kan er door onze handen gekwetst worden? Denk in dit verband aan je eigen ervaringen. Hoe vaak

brengen jullie niet grove wreedheden toe aan christenen, deels omdat het jullie eigen neiging is en deels uit gehoorzaamheid aan de wetten! . . . En toch, verenigd als we zijn, altijd zo bereid om ons leven op te offeren, welk enkel geval van wraak voor letsel kun je aanwijzen, hoewel, als het onder ons juist zou worden geacht om kwaad voor kwaad te vergelden, een enkele nacht met een fakkel of twee een ruime wraak zou kunnen bewerkstelligen?

"Als we inderdaad de rol van openlijke vijanden zouden willen spelen en niet slechts die van geheime wrekers, zou het dan ontbreken aan kracht, of het nu gaat om aantallen of om middelen? . . . Voor welke oorlogen zouden we niet geschikt zijn, niet gretig, zelfs met ongelijke krachten, wij die ons zo graag overgeven aan het zwaard, als het in onze religie niet beter zou zijn gedood te worden dan te doden? . .

. .

"Want als zo'n grote groep mensen zich van jullie zou afscheiden en zich naar een uithoek van de wereld zou begeven, dan zou alleen al het verlies van zoveel burgers, van welke soort ze ook waren, het rijk met schande bedekken; nee, in het verlaten zelf zou wraak worden getroffen. Jullie zouden ontzet zijn over de eenzaamheid waarin jullie je zouden bevinden, over zo'n allesoverheersende stilte en die verbijstering als van een

dode wereld. Jullie zouden onderdanen moeten zoeken om te regeren. Er zouden meer vijanden dan burgers overblijven. Want nu is het het immense aantal christenen dat jullie vijanden zo weinig maakt - bijna alle inwoners van jullie verschillende steden zijn volgelingen van Christus. Toch kiest u ervoor om ons vijanden van het menselijk ras te noemen, in plaats van menselijke fouten."

Tegen het einde van zijn *Apologie* geeft hij zijn beroemde verklaring over de martelaren,

"Hoe vaker we door jullie worden neergemaaid, hoe meer we in aantal toenemen; het bloed van christenen is zaad."

Ondertussen ging de Kerk in het verre Brittannië rustig verder - niet *vanwege* Rome, maar ondanks Rome. Tertullianus heeft het over de profetieën in de Psalmen en in Jesaja over het evangelie dat de hele aarde uitgaat, en laat dan zien hoe het christendom, en niet het jodendom, deze profetie heeft vervuld. Hij schrijft in *Een antwoord aan de Joden*, VII,

"Want aan wie anders hebben de volkeren in de wereld geloofd dan aan de Christus die reeds gekomen is? Want aan wie hebben de volkeren geloofd - aan de Artiërs, de Meden, de Elamieten, aan hen die wonen in Mesopotamië, Armenië, Frygië, Cappadocië, aan hen die wonen in Pontus, Azië en Pamfylië, aan de teerlingen in Egypte, aan de

bewoners van het gebied van Afrika dat voorbij Cyrene ligt, aan de Romeinen en aan de vreemdelingen, ja, en aan de Joden in Jeruzalem en aan alle andere volkeren? zoals bijvoorbeeld in deze tijd, de verschillende rassen van de Gaetuliërs, en de vele grenzen van de Moren, alle grenzen van de Spanjaarden, en de verschillende naties van de Galliërs, en de verblijfplaatsen van de Britten - onbereikbaar voor de Romeinen, maar onderworpen aan Christus, en van de Sarmaten, en Daciërs, en Germanen, en Scythen, en van vele verre naties en van provincies en eilanden vele, voor ons onbekend, en die we nauwelijks kunnen opnoemen?" Christenen waren welkom in gebieden in Groot-Brittannië die de Romeinen gevaarlijk vonden, bijvoorbeeld ten noorden van de Muur van Hadrianus of in delen van Wales. Het evangelie had zich van Brittannië tot India verspreid en bloeide daar op.

Boek 4 - Hoofdstuk 5:Montanisme

Er was blijkbaar een politieke machtsstrijd in de Romeinse kerk in 198 na Christus nadat bisschop Victor stierf. Het resultaat was dat Zephyrinus werd gekozen als bisschop in plaats van Hippolytus. Tertullianus was op dat moment presbyter in de Romeinse Kerk en was mogelijk ook kandidaat voor het bisschopsambt, maar het feit dat hij kort na de verkiezing Rome verliet en terugkeerde naar NoordAfrika, zijn geboorteplaats, vertelt ons dat hij geen aanhanger van Hippolytus was. Maar Hiëronymus vertelt ons ook dat hij zich bij de Montanisten aansloot vanwege het misbruik dat hij van Zefyrinus had ontvangen. Het is dus zeker dat hij ook geen aanhanger van Zefyrinus was en in feite als een andere politieke rivaal moet zijn gezien.

Hippolytus en Tertullianus waren elk meer in staat om de positie vanuit een intellectuele positie in te nemen. Hippolytus zelf noemt Zephyrinus "een ongeïnformeerde [of onwetende] en schandelijk corrupte man" in Boek IX van *Een weerlegging van alle ketterijen*. Hippolytus zelf was goed belezen, want in tien delen onder deze titel weerlegde hij vrijwel elke Griekse filosofie en kerkelijke ketterij tot aan zijn eigen tijd. Hij vond duidelijk dat hij intellectueel recht had op het bisschopsambt, gebaseerd op zijn kennis van ketterijen en wat de orthodoxe christelijke leer was.

Tertullianus was blijkbaar niet onder de indruk. Het feit dat hij zich tot het Montanisme wendde laat zien dat hij geestelijke (intellectuele) kennis afwees als kwalificatie voor het bisschopsambt. De Montanisten richtten zich op geestelijke kennis in plaats van op zielskennis. Het is dus waarschijnlijk dat Tertullianus na de splitsing van de Romeinse Kerk in geen van beide kampen een thuis vond en daarom keerde hij terug naar Noord-Afrika, waar hij naam maakte.

Naar mijn mening is intellect goed, zolang het onderworpen blijft aan iemands geestelijke kant, want het is de geest van de mens die de Heilige Geest van God huisvest. Het intellect is op zichzelf niet slecht, maar toch heeft het sinds de zonde van Adam de neiging om de geest te domineren of te overheersen als het de wegen van de geest niet begrijpt. De ziel heeft de neiging om haar waarnemingen te geloven, die gebaseerd zijn op haar eigen beperkte ervaring en opvoeding. De ziel wantrouwt de geest, omdat de geest leeft door goddelijke openbaring die buiten de aardse ervaring van de ziel ligt.

Het ideaal is echter dat de ziel zich onderwerpt aan de leiding van de geest (en dus ook van de Heilige Geest), want dat is waar geloof. Geloof is niet gespeend van intellectuele activiteit, noch van fysieke dingen. Het ware geloof maakt deze dingen alleen ondergeschikt aan de

goddelijke openbaring van de geest. Lichaam en ziel worden dan de gewillige dienaren van de geest en zeggen "Amen" op alles wat de geest hen openbaart en leidt om te doen.

De moeilijkheid zit hem natuurlijk in het feit dat mensen het moeilijk vinden om onderscheid te maken tussen de ziel en de geest. Er zijn meer "ketterijen" vastgesteld door studie van de ziel dan ware openbaringen door de geest. Dit schrijf ik grotendeels toe aan de afgoden van iemands hart, zoals Ezechiël 14 ze noemt. Deze "afgoden" zijn de sterke meningen of verlangens van de ziel, emotionele littekens en omstandigheden uit het verleden waarin we de waarheid of de leiding van de geest hebben afgewezen.

De meeste van deze afgoden zijn verborgen, in die zin dat we denken dat het goden zijn (of de Heilige Geest), maar in feite zijn het slechts vervalsingen - "gesmede beelden" om het zo maar te zeggen - goden die naar ons eigen beeld en gelijkenis zijn gemaakt. Omdat we ervan overtuigd zijn dat ze echt God zijn, is het moeilijk om het tegendeel te zien. Jezus zei in **Matt. 6:23**: "*Als dan het licht dat in u is duisternis is, hoe groot is dan de duisternis*!" Met andere woorden, als we de duisternis als licht zien, is de duisternis nog groter. Als we de afgod zien als God, hebben we weinig kans om hem omver te werpen. Al deze afgoden verblinden ons en zetten ons af tegen ware openbaring, en

alleen door Gods genade kunnen we genezen en bevrijd worden van deze afgoden in ons hart.

Ja, ik spreek hier uit een zekere persoonlijke ervaring. Ik heb een aantal grote afgoden neer zien storten tijdens bepaalde crises in mijn leven. Maar ik kan op geen enkele manier de overgebleven afgoden tellen, want als ik dat kon, zou ik ze allang verwijderd hebben. Ik heb dus geleerd dat ik alleen op Gods genade kan vertrouwen, dat Hij in mijn hart zal werken om te bereiken wat ik alleen niet kan. Ondertussen deel ik wat mijn hart op dit moment gelooft, in de hoop dat deze dingen voor sommigen van jullie ook een hulp kunnen zijn. Voor een meer volledige Bijbelstudie over de afgoden van het hart, zie **hoofdstuk 2** van mijn boek **Hearing God's Voice**.

Montanus ontdekte, denk ik, een aantal zeer goede waarheden, en dit zijn de dingen die Tertullianus aantrokken. Montanus wilde door goddelijke openbaring wandelen, in plaats van door zielsintellectualisme. Montanus zag een zich ontwikkelend probleem van klerikalisme, waarbij mensen onderworpen waren aan mensen in plaats van aan God. Hij wilde dat alle mensen een directe relatie met God hadden, in plaats van hun openbaring te onderwerpen aan de zielen van intellectuele ketterjagers zoals Hippolytus. Maar met betrekking tot de

Montanisten zegt Philip Schaff in zijn History of the Christian Church, Vol. II, p. 424,

"Maar zij brachten alleen een ander soort aristocratie in de plaats van het veroordeelde onderscheid tussen geestelijken en leken. Zij eisten voor hun profeten op wat zij de katholieke bisschoppen ontzegden. Ze legden een grote kloof tussen de ware spirituele christenen en de louter psychische; en dit leidde tot spirituele trots en vals piëtisme."

In theorie had Montanus een goede waarheid. Maar in de praktijk liep hij regelrecht tegen het probleem van de afgoderij van het hart aan. Hij veranderde slechts van de hartafgoderij van de kerkelijke hiërarchie naar een meer persoonlijke hartafgoderij. In de praktijk verving hij slechts het ene beeld door het andere. In plaats van afhankelijk te zijn van de kerkleiders, met hun hart-idolen, om waarheid en ketterij te bepalen, moest hij nu afhankelijk zijn van zichzelf, niet wetende dat ook hij afgoden had die alleen anders gevormd waren dan die in de kerk.

Maximilla, een van de twee vrouwen die Montanus vergezelden, profeteerde: "Na mij is er geen profetie meer, maar alleen het einde van de wereld." Ik weet niet wanneer zij stierf, maar ik weet dat het einde van de wereld toen niet plaatsvond. Verder heb ik veel profetie gehoord in mijn eigen tijd en ervaring, dus ik weet dat het nog niet is opgehouden. Maar met zo'n uitspraak geeft

Maximilla blijk van geestelijke trots, wat zeker geen vrucht van de Geest is. Het komt uit het zielenrijk dat de Montanisten in anderen veroordeelden.

We weten niet veel details over de twee vrouwen die hun echtgenoten verlieten om Montanus te volgen, maar een dergelijke "leiding van de Geest" komt zelfs vandaag de dag maar al te vaak voor. Ik heb me er enorm over verbaasd hoeveel "profeten" uiteindelijk de "openbaring" krijgen dat ze zich moeten bezighouden met ontucht, overspel of polygamie. We lezen over anderen die "van God te horen kregen" dat ze anderen moesten vermoorden, zelfs hun eigen kinderen. Hier heeft het geschreven woord een primaire waarde, want het voorziet ons van openbaringen van profeten uit het verleden waarmee we onze eigen openbaringen kunnen vergelijken en beoordelen. En op het gebied van moraliteit heeft de wet hier speciale waarde. *Ik heb nog nooit een profeet zonder wet aan immoraliteit, fraude of diefstal weten ontsnappen.*

Wetteloosheid gaat onvermijdelijk gepaard met wetticisme, want als men de wet van God verwerpt, begint men deze altijd te vervangen door de tradities van mensen. Zo vertelt Schaff ons op pagina 425,

"Tenslotte werd de Montanistische sekte gekenmerkt door fanatieke strengheid in ascese en kerkelijke discipline. Zij

protesteerde ijverig tegen de toenemende versoepeling van de katholieke boetediscipline, die in Rome in het bijzonder, onder Zephyrinus en Callistus, tot groot verdriet van serieuze geesten, een aflaatregeling voor de grofste zonden instelde en lang voor Constantijn de grens tussen de kerk en de wereld begon te vertroebelen. Tertullianus maakt het herstel van een strenge discipline tot de belangrijkste taak van de nieuwe profetie.

"Maar het Montanisme ging zeker naar het tegenovergestelde uiterste en viel van evangelische vrijheid in joods legalisme; terwijl de katholieke kerk door het verwerpen van de nieuwe wetten en lasten de zaak van de vrijheid verdedigde."

De heiligheidsbeweging van het Montanisme probeerde te corrigeren wat zij zag als een ondermaats christendom. Maar door de kerk te beoordelen zonder een begrip van de wet door de geest van Christus, stelden ze alleen maar strengere door de mens gemaakte wetten op. Hetzelfde wetticisme uit die tijd is tot op de dag van vandaag doorgegaan, alleen in een andere vorm. In de begintijd kwam het tot uitdrukking in de ideeën van het celibaat, hoewel het feit dat God in het begin het huwelijk had ingesteld hen hinderde in het maken van hun zaak. Uiteindelijk namen ze genoegen met het geloof dat seksuele relaties gebaseerd waren op "passie" en dat

degenen die zulke verlangens overwonnen spiritueler waren dan anderen. Veel kerkbisschoppen waren getrouwd, maar gaven de voorkeur aan het celibaat. Schaff vertelt ons op pagina 409,

"Tegelijkertijd zette de tendens naar het celibaat zich al heel vroeg in en maakte een gestage en onweerstaanbare vooruitgang, vooral in het Westen. Dit wordt duidelijk in de kwalificaties van de feiten en aanwijzingen die zojuist zijn genoemd. Want zij laten de indruk achter dat er in de eerste eeuwen niet veel gelukkige huwelijken van geestelijken en modelvrouwen van predikanten waren; en dat kon ook niet zolang de publieke opinie van de kerk, in tegenstelling tot de Bijbel, maagdelijkheid boven het huwelijk stelde."

Het lijkt mij dat de vroege kerkleiders nog niet het onderscheid ontdekt hadden tussen een Oude Verbondshuwelijk en een Nieuwe Verbondshuwelijk, dat ik uiteenzet in mijn boek, **Het Oude en Nieuwe Verbondshuwelijk**. Als hun concept van een perfect huwelijk er een was waarbij de vrouw een slavin was zoals Hagar (**Gal. 4:22-25**), dan is het geen wonder dat de bisschoppen zo weinig gelukkige huwelijken hadden. Het is vandaag de dag maar al te vaak hetzelfde, behalve dan dat niet-katholieke geestelijken tegenwoordig het voordeel

hebben dat ze normaal gesproken het huwelijk zelf niet denigreren.

En zo ontwikkelde zich het idee van het celibaat, ook al was het algemeen bekend dat Petrus, Paulus en Filippus getrouwde mannen waren. Schaff zegt op pagina 412,

"Het sacerdotale huwelijk werd voor het eerst verboden door paus Siricius (385 na Christus), daarna door Innocentius I (402), Leo I (440), Gregorius I (590), en door provinciale
Synodes van Carthago (390 en 401), Toledo (400), Orléans (538), Orange (441), Arles (443 of 452), Agde (506), Gerunda (517)."

De laatste jaren zijn verschillende kerken vrij om hun eigen wetticisme in te voeren, zoals kledingvoorschriften, haarvoorschriften, sieraden, make-up en zelfs het lezen van het stripgedeelte van de krant op zondag. Roken en drinken zijn in andere kringen verboden als verontreiniging van Gods tempel. Hoewel we zeker bijbelse uitspraken hebben over veel van deze dingen, zijn de meeste geen absolute verboden maar oproepen tot matiging in alle dingen.

Er zou een bepaalde standaard van rechtschapenheid (d.w.z. juist gedrag) moeten zijn in elke kerkgemeenschap. Noem het "heiligheid" als je wilt, maar naar mijn mening kan heiligheid niet worden afgemeten aan iemands daden,

maar aan iemands hart. Acties onthullen natuurlijk vaak het hart, maar het beoordelen van zulke dingen is niet altijd gemakkelijk en voor de hand liggend. Het gevaar komt wanneer de kerkleiders die deze wetticisme invoeren weinig kennis hebben van de bijbelse wet. Hoe meer ze weten over de kerkgeschiedenis, hoe meer ze kunnen zien waar dergelijke wetticisme toe leidt. De echte waarde van het bestuderen van de kerkgeschiedenis is een manier te hebben om de fouten uit het verleden te begrijpen en te vermijden.

Boek 4 - Hoofdstuk 6:Het precedent voor pauselijke suprematie

Terwijl de Kerk van de tweede eeuw haar aandacht vooral richtte op ketterijen, begon de Kerk van de derde eeuw openlijke corruptie in de Kerk te zien, vooral beginnend met de Kerk in Rome. Interessant genoeg manifesteerde deze corruptie zich direct nadat bisschop Victor de Romeinse Kerk op het pad zette naar zijn aanspraak op soevereiniteit over de andere bisschoppen in de Kerk.

Als je het je herinnert, heb ik kennis genomen van de opvatting van Philip Schaff dat het pausdom zich in drie stappen heeft ontwikkeld, vertegenwoordigd door Ignatius, Irenaeus en Cyprianus. Schaff geeft Cyprianus de schuld

voor het verstevigen van de opvatting dat lidmaatschap van de kerk noodzakelijk was voor verlossing en zegt dat dit leidde tot de laatste stap - dat verlossing alleen mogelijk was in gemeenschap met de *Roomse* kerk.

Het is duidelijk dat Cyprianus deze laatste sprong niet zou hebben gemaakt, want hij was zelf een criticus van de Romeinse bisschoppen in verschillende kwesties, zoals Schaff zelf erkent. Het werd aan anderen overgelaten om redding toe te schrijven aan het woord van de Romeinse paus. Zoals ik al zei, begon het precedent voor die opvatting vijftig jaar eerder met Victor.

Laat me Joseph McCabe even citeren. McCabe ging in de jaren 1890 naar het seminarie om rooms-katholiek priester te worden, maar al snel was hij zo gedesillusioneerd dat hij het seminarie en de kerk verliet en een verklaard atheïst werd. Hij kon niet tegen de hypocrisie en immoraliteit op de school. Hoe dan ook, hij schreef veel boeken waarin hij zich afzette tegen het katholicisme, waaronder A History of the Popes in 1939.

Ik heb gemerkt dat het altijd nuttig is om tegengestelde standpunten te lezen, omdat elke kant feiten naar boven haalt die de andere kant liever onderdrukt. Door beide kanten te lezen, krijgen we meer van de waarheid te horen, zelfs als elke kant de feiten gebruikt volgens zijn eigen specifieke vooroordelen. McCabe schrijft op p. 39,

"De bisschop van Carthago en hoofd van de Afrikaanse Kerk in die tijd was Cyprianus, een van de meest gewaardeerde van de Latijnse Vaders. Omdat hij ergens erkent dat de Roomse 'de voornaamste Kerk' is en 'de bron van sacramentele eenheid', citeren katholieke apologeten hem unaniem als iemand die de suprematie van de paus erkende. Toch hebben we nog steeds de lange brieven die Cyprianus schreef aan Cornelius en zijn opvolger, en hierin wijst Cyprianus, van de eerste tot de laatste, met minachting de Romeinse claim af om enige vorm van autoriteit in Afrika te hebben."

Zefyrinus en vooral zijn opvolger Callistus (218-222) hadden de morele normen voor gemeenschap in de kerk verlaagd. Deze gestage achteruitgang werd sterk tegengewerkt door de andere "heiligheids"-bisschoppen, waaronder Cyprianus. Cyprianus excommuniceerde bepaalde corrupte priesters die onder hem stonden en weigerde hen opnieuw in het ambt te laten treden. Maar deze priesters gingen naar Rome om in beroep te gaan bij Cornelius, de "genade" bisschop, die veel toegeeflijker was. Cyprianus schrijft naar de bisschop van Rome om zijn kant van het verhaal te vertellen. McCabe schrijft hierover op pagina 40,

"Hij verzekert Cornelius [Romeinse bisschop, 251-253] dat de priesters die een beroep op hem hebben gedaan 'een

bende desperado's' zijn die hij zeer terecht had geëxcommuniceerd. Hij beschrijft 'de pseudo-bisschop' die hen vergezelt als 'een verduisteraar van geld dat aan hem is toevertrouwd, de schender van maagden, de vernietiger en bederver van vele huwelijken.' Ze hebben alleen een beroep op Rome gedaan omdat sinds de dagen van Callistus de absolutie daar goedkoop is, en de paus niet het recht had om naar hen te luisteren. Want,' zegt hij (Ep. 14), 'het is door ons allen verordend, en even eerlijk en rechtvaardig, dat de zaak van ieder mens moet worden berecht waar de misdaad is begaan.'

"Een paar jaar later stuurde Cyprianus een minachtende brief (Ep. LXVII) naar de opvolger van Cornelius, paus Stefanus. De bisschop van Arles heeft zich aangesloten bij de Novatianisten en de andere bisschoppen van Gallië hebben de paus opgeroepen hem te veroordelen. Nog een bewijs van erkenning van de pauselijke suprematie, zegt de apologeet. Toch staat er duidelijk in de brief van Cyprianus dat de bisschoppen van Gallië in gelijke mate een beroep hebben gedaan op Carthago en Rome, en Cyprianus scheldt de paus uit omdat hij zijn deel niet heeft gedaan. Wij die het evenwicht in handen hebben bij het besturen van de Kerk' is Cyprianus' beschrijving van zichzelf en de Romeinse bisschop. Paus Stefanus, nog zo'n pompeuze middelmaat, dreigt met anathema's, en Cyprianus roept zijn tachtig

Afrikaanse bisschoppen bijeen voor een concilie; en zij stuurden (Ep. LXXII) net zo'n minachtend antwoord op de eis van de paus als een protestant vandaag de dag zou doen. Ze schreven: -

"Wij oordelen over niemand en snijden niemand de pas af omdat hij het niet met ons eens is. Niemand van ons beschouwt zichzelf als de bisschop der bisschoppen of probeert door tirannieke dreigementen zijn collega's te dwingen hem te gehoorzamen.

"Cyprianus, de grootste christelijke leider van de derde eeuw, hoofd van een van de belangrijkste takken van de Kerk en beroemder om zijn geleerdheid en vroomheid dan welke paus dan ook in vier eeuwen, schreef pagina's in deze trant; en Rome reageerde door hem 'een valse Christus' en 'valse apostel' te noemen en weigerde gastvrijheid aan zijn gezanten. Toch ken ik geen enkele katholieke schrijver die niet beweert dat Cyprianus de suprematie van de paus erkende!"

Dat is nogal een aanklacht. Het is geen wonder dat velen geprobeerd hebben om deze Cyprianus-brieven te verbergen.

Boek 4 - Hoofdstuk 7:Genade vs. Heiligheid

In de eerste helft van de derde eeuw, terwijl de machtige Origenes zich nederig onderscheidde in het Oosten, borrelde een voortdurende rij van niet-entiteitsbisschoppen van Rome even naar de oppervlakte en werden daarna vergeten in de geschiedenis, omdat ze weinig origineels hadden bijgedragen aan de geschiedenis van de Kerk.

Het is echter duidelijk dat dit het begin was van corruptie in Rome. Omdat de bisschoppen op democratische wijze door het volk werden gekozen, koos het volk bisschoppen die de morele normen van het verleden versoepelden. Zo mensen, zo priesters (**Hos. 4:9**). Misschien was het een reactie tegen de Heiligheidsbeweging die de voorgaande 150 jaar in de Kerk had geheerst. Maar het is duidelijk dat Rome op de andere hoorn van de stier werd gespiest.

Wanneer mensen tijdens een staatsvervolging in zonde vielen of Christus verloochenden, hadden de vroegere bisschoppen een zwaar oordeel uitgesproken over "de afvalligen", dat wil zeggen degenen die Christus verloochenden. Als de Christusloochenaars tot de geestelijkheid behoorden, werden ze beschouwd als onwaardig voor de positie, en als ze bleven dopen, werd hun doop niet erkend door andere bisschoppen.

Als gewone christenen vervielen in één van de "zeven hoofdzonden" die door Tertullianus werden opgesomd, werden ze helemaal niet meer als christenen erkend. Immers, als ze eenmaal gedoopt waren, zouden hun zonden maar één keer afgewassen zijn en de hemelse regel, zo benadrukten ze, was dat ze geen tweede keer gedoopt konden worden. De zonden na de doop werden alleen door boetedoening afgewassen, maar bepaalde zonden waren "onvergeeflijk".

Met zo'n doctrine is het geen wonder dat zovelen hun doop tot hun sterfbed uitstelden, maar door te wachten namen ze het risico om hun redding te verliezen (zo dachten ze). De strengheid van de Kerk in die tijd moedigde mensen aan om zich op het sterfbed te bekeren. Praktisch gezien is het duidelijk dat zo'n doopwet net zo gebrekkig was als moderne wetten die resulteren in het tegenovergestelde effect dat de wet beoogt.

Vergelijk bijvoorbeeld de praktijk van het geven van een bruidsschat voor het huwelijk. In de Bijbel gaf de man (of zijn familie) een bruidsschat aan de vrouw (d.w.z. haar voogd), die het moest gebruiken als een soort beleggingsfonds. In de loop der jaren zou het groeien. Hoe langer de vrouw getrouwd was en hoe meer kinderen ze kreeg, hoe meer financiële zekerheid ze had voor het geval haar man stierf. De bruidsschat (50 sjekels zilver, of 100

dagen gewone arbeid) diende ook als alimentatie in geval van echtscheiding.

Maar in veel landen, zoals India, wordt de bruidsschat tegenwoordig omgekeerd betaald. De vader van de vrouw betaalt een bruidsschat aan de echtgenoot - in wezen betaalt hij de man om met haar te trouwen. Omdat het geld van hem is, heeft de vrouw geen zekerheid in geval van een ramp. Vaak eist de man meer geld na het huwelijk en als de familie van de vrouw niet betaalt, krijgt ze vaak te maken met een "ongeluk", zoals verbranding door heet water. De bruidsschat wordt vaak gebruikt als een vorm van chantage om meer geld los te krijgen van de familie van de vrouw.

Het krijgen van een meisje kan erg duur zijn voor een familie in India, en daarom zijn er tegenwoordig hele dorpen met 50 jongens voor één meisje. De meisjes worden ofwel geaborteerd, achtergelaten om te sterven of aan weeshuizen gegeven die vol zitten met meisjes. Dit is een voorbeeld van hoe een wet (of zelfs een gewoonte) onrechtvaardig kan zijn. Als het onrechtvaardig is, dan is het zeker niet iets dat uit het hart van God komt. Gods ware wetten brengen gerechtigheid, voorspoed en leven - niet de dood (**Deut. 30:19**).

En dus, als algemene regel, als we zien dat een wet onrechtvaardigheid en dood met zich meebrengt, is dat

een duidelijk teken dat de wet voortkomt uit de geest van de mens en niet uit de geest van God - of dat de wet verkeerd begrepen en toegepast wordt omdat de mens de geest van de Goddelijke Wetgever niet kent of begrijpt.

In de vroege Kerk lijkt de verwerping van de strenge normen begonnen te zijn met Zephyrinus in Rome (198-217 na Christus). Zijn beleid werd versterkt door zijn adviseur en opvolger Callistus (217-222). Schaff vertelt ons over hem,

"Kortom, hij beschouwde geen zonde als te groot om losgelaten te worden door de macht van de sleutels in de kerk. En dit bleef het standpunt van zijn opvolgers."

De Romeinse bisschoppen reageerden dus op de strenge morele normen van die tijd waaraan de kerk haar ware gelovigen afmeet. Het was een klassiek geval van de botsing tussen heiligheid en genade. Moest de kerk de redding van christenen bepalen aan de hand van hun heiligheid of moesten ze het bloed van Christus voldoende achten voor ALLE zonden, zelfs die van vervallen christenen?

Rome koos voor Genade en werd zo kwetsbaar voor <u>wetteloosheid</u>. De rest van de Kerk bleef kiezen voor Heiligheid en bleef zo kwetsbaar voor <u>wetticisme</u>. De Kerk heeft sinds die dag in elke generatie geworsteld met deze

twee horens van de stier om de balans tussen de twee paden te vinden.

Het is triest dat de Heiligheidspartij te weinig genade had, en dat de Genadepartij te weinig heiligheid had.

Bestaat er zoiets als Wettige Genade? Bestaat er een Niet-Wettige Heiligheid? Ik geloof van wel, maar het kan niet bereikt worden door onderwerping aan mensen in een organisatie die zich de titel van "De Kerk" toe-eigent. Op het moment dat een organisatie de plaats van Christus begint in te nemen, zal zij de wet van God wegdoen ten gunste van haar eigen tradities en zo wetteloosheid creëren. En omdat die tradities een menselijke interpretatie zijn van de gedachten van Christus, kunnen ze nooit echt de heiligheid van God weerspiegelen.

Wettigheid is gehoorzaamheid aan de wet van God met een begrip van de gezindheid van Christus, de Auteur van de wet.
Legalisme is gehoorzaamheid aan mensen die de plaats van Christus hebben ingenomen en hun eigen tradities, hun gebrekkige interpretaties van de wet, hebben vervangen.

Callistus' bisdom in Rome viel bijna perfect samen met keizer Elagabalus, die een grote reputatie had op het gebied van losbandigheid. Het bisdom van Callistus strekte

zich kort uit tot de regering van keizer Alexander Severus. Hij stond Callistus toe om voor het eerst een "tempel" (apart gebouw gewijd aan het samenkomen voor aanbidding) te bouwen. Tot dan toe kwam het volk blijkbaar bij elkaar in huizen, wat het grote aantal geestelijken onder het gezag van de bisschop verklaart.

Onthoud dat Mammea, de moeder van Alexander Severus, een christen was. Alexander beschermde niet alleen Christenen, maar ook Joden en Nazareners. Hij was een van de eersten die godsdienstvrijheid afdwong. Er was geen vervolging van Christenen onder Alexander Severus, onder wiens bewind Callistus stierf. Maar in de latere geschiedenis beweerde de kerk dat Callistus een martelaar was geweest om hem in de lijst van heiligen op te nemen.

De versoepelde moraal in Rome maakte het makkelijker voor mensen om christen te worden en zo groeide het aantal leden van de kerk met sprongen. Het neveneffect hiervan was dat de meer rigide leden al snel werden weggestemd bij het kiezen van hun bisschoppen. Zo werd Zephyrinus in 198 gekozen en verliet de Heiligheidspartij de Kerk om Hippolytus, de eerste "Anti-Paus", te volgen. Daarna excommuniceerden ze elkaar, zoals gebruikelijk, en de Kerk bleef verdeeld tot 235 toen Pontianus de officiële Romeinse bisschop werd. De twee rivaliserende

bisschoppen (Hippolytus en Pontianus) werden samen verbannen om in een Sardijnse mijn te werken. Nadat ze beiden tot slavernij waren vervallen in de mijnen, leken oude doctrinaire kwesties niet meer zo belangrijk en ze verzoenden zich.

Zelfs een tijdelijke splitsing zorgde er natuurlijk voor dat de genadepartij de officiële Kerk van Rome stevig in handen kreeg. Genade werd uitgebreid naar de grote zondaars die eerder waren geëxcommuniceerd. Maar genade ging ten koste van morele integriteit.

De Romeinse kerk splitste zich opnieuw in 251 toen Cornelius tot bisschop werd gekozen. Hoewel hij geen ambitieus verlangen had naar het ambt en geen geleerde man was, werd hij gekozen door 16 bisschoppen die op dat moment toevallig in Rome waren. Daarmee lieten ze de geleerde Novatianus links liggen, die het jaar daarvoor had gediend tijdens de vacature na het martelaarschap van bisschop Fabianus. Novatianus maakte zich toen los en werd de tweede "Anti-Paus" van Rome.

Boek 4 - Hoofdstuk 8:Novatian

Zoals ik al eerder schreef was de Romeinse bisschop Pontianus in 235 in staat om zich met Hippolytus te verzoenen en het schisma op te lossen terwijl de twee bisschoppen veroordeeld waren om zij aan zij in de Sardijnse mijnen te werken. Toen Pontianus hoorde dat hij in ballingschap moest gaan, legde hij het bisdom neer om zijn volk in Rome niet zonder leider achter te laten en Anteros vervulde zijn positie een maand voordat hij stierf.

Het gebeurde toen dat een oprechte gelovige van het platteland, Fabian genaamd, naar de stad was gekomen om de kerk te bezoeken. Eusebius rapporteert in Eccl. Hist., VI, xxix,

"Toen de broeders bijeen waren om een opvolger voor het bisdom te kiezen en de meesten aan een groot aantal vooraanstaande mannen dachten, kwam Fabian, die aanwezig was, bij niemand op. Maar plotseling fladderde er uit het niets een duif naar beneden en streek neer op zijn hoofd (het verhaal gaat verder), duidelijk naar het voorbeeld van de neerdaling op de Verlosser van de Heilige Geest in de vorm van een duif. Hierop, als bewogen door een goddelijke inspiratie, met het grootste enthousiasme en volledige unanimiteit, schreeuwde de hele vergadering dat hij de man was, en toen en daar grepen ze hem en zetten hem op de bisschopstroon."

Ongetwijfeld hielp dit om de eenheid van de Romeinse kerk veilig te stellen, want een teken als dit werd zeker door beide groepen geaccepteerd als een goddelijke goedkeuring. Hij bleef bisschop van Rome van 238-249 tot aan de regering van Filippus, de eerste christelijke keizer van Rome.

Zoals ik al eerder schreef, regeerde de Romeinse keizer Filips de Arabier van 244-249 en werd hij in die tijd christen. Decius, zijn opvolger (249-251), haatte Filippus en dus vervolgde hij de Christenen wreed in de twee jaar van zijn heerschappij. Fabianus werd in januari 250 gemarteld en na een interim van 14 maanden werd hij opgevolgd door Cornelius.

Tijdens dezelfde vervolging legde Alexander, de bisschop van Jeruzalem, ook belijdenis van zijn geloof af voor het hof van de gouverneur in Caesarea en stierf op hoge leeftijd in de gevangenis. De bisschop van Antiochië, Babylas, stierf ook in de gevangenis onder Decius. Tijdens deze vervolging werd Origenes ook gearresteerd en gruwelijk gemarteld in een poging hem het geloof te doen verloochenen. Gelukkig voor hem stierf Decius het jaar daarop en Origenes gevangenbewaarders lieten hem ontsnappen omdat ze onder de indruk waren van zijn getuigenis en vriendelijke manier van doen. Origenes herstelde nooit van zijn verwondingen, maar hij stierf

vredig in de stad Tyrus twee jaar later in 253 en kreeg een eervolle begrafenis van Methodius, de bisschop van Tyrus.

De kerk in Antiochië leed erg onder de Decianenvervolging. Dionysius, bisschop van Alexandrië, schreef een brief aan Fabius, een latere bisschop van Antiochië, over deze vervolging en Eusebius citeert deze brief in Eccl. Hist. VI, 41,

"Eerst grepen ze een oude man, Metras genaamd, en beval hem godslasterlijke woorden uit te spreken; toen hij weigerde, sloegen ze hem met knuppels, dreven puntig riet in zijn gezicht en ogen, namen hem mee naar de buitenwijken en stenigden hem tot de dood.

"Vervolgens namen ze een bekeerde vrouw, Quintas genaamd, mee naar de tempel van de afgod en probeerden haar tot aanbidding te dwingen. Toen ze uit afschuw haar rug toekeerde, bonden ze haar voeten vast en sleepten haar door de stad over de ruwe geplaveide weg, waarbij ze haar tegen de grote stenen stootten en haar sloegen terwijl ze gingen, totdat ze op dezelfde plaats aankwamen, waar ze haar stenigden tot de dood.

"De christenen trokken zich terug en trokken zich geleidelijk terug; net als degenen aan wie Paulus hulde bracht, namen ze met opgewektheid de plundering van hun bezittingen op

zich. Ik ken niemand, behalve misschien één man die in hun klauwen viel, die tot nu toe de Heer heeft verloochend.

"Vervolgens grepen ze de prachtige oude dame Apollonia, sloegen haar tot ze al haar tanden uitsloegen, bouwden een brandstapel voor de stad en dreigden haar levend te verbranden tenzij ze hun heidense bezweringen nadeed. Ze vroeg om een adempauze en toen ze haar vrijlieten, sprong ze zonder aarzelen in het vuur en werd tot as verbrand."

Dit zijn slechts enkele voorbeelden uit dit lange verslag dat door Eusebius wordt geciteerd.

Maar sommige christenen verloochenden Christus tijdens de vervolging. Uit deze vervolging kwam een nieuwe kerkelijke controverse voort over hoe om te gaan met deze christenen die Christus hadden verloochend terwijl ze werden gemarteld en bedreigd. Novatus, een presbyter in de Romeinse kerk, had een zeer negatief beeld van deze "verlopen" Christenen. Eusebius zegt dat Novatus ...

"beschouwde hen met verheven minachting; er was nu geen hoop op redding voor hen, zelfs als ze alles deden wat in hun macht lag om hun bekering oprecht en hun belijdenis van ganser harte te bewijzen. Dus werpt hij zich op als leider van een nieuwe sekte, waarvan de leden zichzelf in de trots van hun hart de 'Zuivere' noemen."

Er werd een synode bijeengeroepen in Rome om deze nieuwe controverse te behandelen, die werd bijgewoond door 60 bisschoppen en veel presbyters en diakens. Eusebius vervolgt,

"Het resultaat was een unaniem besluit dat Novatus, zijn metgezellen in aanmatiging, en iedereen die zijn houding van haat en onmenselijkheid jegens broeder-christenen meende te moeten goedkeuren, als buiten de Kerk moesten worden beschouwd, maar dat de broeders die de pech hadden te vallen, moesten worden behandeld en genezen met het medicijn van berouw."

Ik vermoed dat een deel van de discussie op de synode ging over Petrus' drievoudige verloochening van Christus en zijn daaropvolgende berouw en christelijk getuigenis.

Bisschop Cornelius schreef een brief aan Fabius van Antiochië om te vertellen dat Novatus al lang de ambitie had om bisschop te worden. In het verslag staat dat hij drie "eenvoudige" bisschoppen in de val lokte om naar Rome te komen en hen dronken kon voeren. Toen men dronken was "dwong hij hen om hem bisschop te maken". Een van de drie bisschoppen in kwestie kreeg later berouw en vroeg om vergeving en vertelde het verhaal.

Degenen die Novatus volgden werden gedwongen om een eed van trouw aan hem af te leggen voordat ze ter

communie mochten gaan: "Zweer mij bij het Bloed en Lichaam van de Heer Jezus Christus mij nooit in de steek te laten en u tot Cornelius te wenden." (Let op **Matt. 5:33-37**, waar Jezus zegt helemaal niet te zweren.) Dit maakte het natuurlijk dubbel zo moeilijk om Novatus te verlaten en terug te keren naar de reguliere gemeente in Rome die door Cornelius werd geleid.

Het onderliggende probleem was dat Novatus boos was toen Cornelius in zijn plaats tot bisschop werd gekozen. Zijn voorganger, Fabianus, was op 21 januari 250 door Decius gemarteld en een tijd lang was er een vacature, omdat ze het verstandig vonden om niemand in gevaar te brengen door hem als de volgende bisschop te kiezen. Na 14 maanden werd de vacature uiteindelijk ingevuld door de verkiezing van
Cornelius in maart 251. Maar tijdens de vacature diende Novatus als interim-functionaris in Rome om de correspondentie met de andere bisschoppen voort te zetten. De verkiezing van de onbekende Cornelius maakte hem boos en dus vond hij een excuus om af te breken en zijn eigen kerk te vormen.

Novatus staat dus bekend als de tweede "anti-paus" (na Hippolytus). Het schisma werd echter door de hele kerk gevoeld, want beide partijen deden een beroep op buitenlandse bisschoppen. Sommigen waren het met

Novatus eens dat de Christus-ontkenners hun verlossing voor altijd hadden verspeeld, maar de meesten waren het met Cornelius eens. En zo leek de Kerk van de tweede eeuw gekenmerkt te worden door conflicten tussen degenen die Heiligheid omhelsden en degenen die Genade omhelsden.

De volgende controverse die moest worden opgelost was het al dan niet erkennen van de doop uitgevoerd door Novatiaanse geestelijken. Sommigen vonden dat de geldigheid van de doop meer te maken had met het geloof van degene die gedoopt werd; anderen legden echter meer nadruk op de Kerk zelf en haar autoriteit om redding te verlenen door de doop. Hier werd het standpunt van Cyprianus van Carthago belangrijk, want het vestigde de autoriteit van de kerk om redding te verlenen. Het plaatste de kerk in de positie om te bepalen wie wel en wie geen christen was, op basis van zijn relatie tot de kerk in plaats van zijn relatie tot Jezus Christus.

Misschien was het wel deze kwestie, meer dan enige andere, die de autoriteit van Christus als Hogepriester naar zich toetrok. Dit is de kern van de definitie van Antichrist.

Boek 4 - Hoofdstuk 9:De Deciaanse Vervolging

In 1 Samuël 13 stelde koning Saul een profetisch type van de Kerk vast dat zijn vervulling vond in het midden van de derde eeuw. Saul was in oorlog met de Filistijnen en hij moest wachten op de komst van Samuël om het offer te brengen voor de strijd. Hij wachtte zeven dagen, maar Samuël was nog steeds niet gearriveerd. Tegen die tijd was "*het volk van hem weggetrokken*" (vs. 8). Dus uiteindelijk bracht Saul het offer zelf (**1 Sam. 13:9**).

Maar zodra hij klaar was, kwam Samuël aan en vertelde het Saul in verzen 13 en 14,

[13] En Samuel zei tegen Saul: "Je hebt dwaas gehandeld; je hebt je niet gehouden aan het gebod van de Heer, je God, dat Hij je geboden had, want nu zou de Heer je koninkrijk voor altijd over Israël gevestigd hebben. [14] Maar nu zal uw koninkrijk geen stand houden. De Heer heeft voor Zich een man naar Zijn hart uitgezocht en de Heer heeft hem aangesteld als heerser over Zijn volk, omdat jij je niet gehouden hebt aan wat de Heer je geboden heeft."

Samuël is een type van Christus in dit verhaal, terwijl Saul een type is van de Kerk in het Pinkstertijdperk. Omdat Christus zijn komst uitstelde, raakten de christenen verstrooid en vonden de bisschoppen het nodig om zich

het gezag van Christus toe te eigenen om de eenheid in de kerk te bewaren.

De gebeurtenissen in de geschiedenis in de dagen van Cyprianus laten de vervulling van deze profetie uit het Oude Testament duidelijker zien dan welke andere tijd ook. De vervolging onder de Romeinse keizer Decius was bedoeld om de kerk te vernietigen of te verstrooien en Cyprianus reageerde op dezelfde manier als Saul had gedaan.

Hans von Campenhausen's The Fathers of the Latin Church, pagina 37, vertelt ons,

"Hoewel Hiëronymus veronderstelde dat Cyprianus was begonnen als professor in de retorica, moeten we misschien eerder veronderstellen dat hij de carrière van een hogere overheidsfunctionaris voor ogen had. . . Met Cyprianus begon de lijn van 'curiale' bisschoppen die probeerden hun kerkelijke ambt uit te oefenen in de magistrale stijl van de consuls en pro-consuls, met wie hij niet schuwde om direct vergeleken te worden (Ep. 37, 2). Vergeleken met het Griekse Oosten was dit een nieuw en specifiek westers type katholiek priesterschap."

De ontwikkeling van deze kerkregering in Romeinse stijl begon met Cyprianus, maar hij werd er in zekere zin zelf toe gedreven door de gevolgen van de Decianenvervolging van 249-251 na Christus. Tijdens die vervolging vluchtten

grote aantallen christenen, verkregen certificaten van offergave door omkoping of offerden daadwerkelijk aan de heidense goden.

Cyprianus zelf dook onder en hield achteraf vol dat het puur in het belang van de Kerk was. Dat was misschien waar, maar de meeste leiders in het verleden hadden vervolging en martelaarschap als de wil van God beschouwd en zich eraan onderworpen zonder te vluchten. Zijn gedrag gaf oude rivalen de gelegenheid om te proberen hem ten val te brengen en te vervangen door moediger leiders. Ze konden immers wijzen op de moedige voorbeelden van de bisschoppen van Antiochië, Jeruzalem en Caesarea, die in dezelfde vervolging waren gemarteld. En zo zag een aanzienlijk deel van de Afrikaanse Kerk af van gehoorzaamheid aan Cyprianus en sloot zich aan bij hen die Christus beleden en het na konden vertellen.

Een belangrijke rivaal was Felicissimus. Hans von Campenhausen schrijft in zijn boek The Fathers of the Latin Church, p. 45,

"Een zekere Felicissimus, die tegen de wil van Cyprianus tot diaken was gewijd en de kas van de gemeente had beheerd, durfde het publiekelijk tegen hem op te nemen, en toen Cyprianus hem excommuniceerde, sloten uiteindelijk vijf andere presbyters zich bij de oppositie aan. . . In deze

omstandigheden wees hij keer op keer op het bisschopsambt als het enige beslissende ambt dat de kerk in stand houdt. Wie het heilige altaar van de bisschop verlaat en zijn trouw verandert in de goddeloze partij van Felicissimus, is verloren voor het volk van Christus en kan zich nooit meer bij hen aansluiten."

Op pagina 48 gaat de auteur verder,

"Historisch gezien is het schrijven van Cyprianus over de eenheid van de kerk nog belangrijker .... De veiligheid van de institutionele kerk betekende voor Cyprianus de veiligheid van het heil en van het christelijk geloof zelf, waarvoor hij leed, leefde en vocht. De kerk is de bruid van Christus, de 'moederkerk' voor alle gelovigen; 'je kunt God niet als vader hebben, tenzij je de kerk als moeder hebt' (de Un. 6). Buiten haar is er geen verlossing. . .

"Men kan een straal niet scheiden van het licht, een tak niet van de boom, een beek niet van de bron zonder dat deze verdwijnt, verdort, opdroogt. Deze eenheid van de kerk bestaat echter vanwege het ambt van de bisschop. De kerk is in de bisschop zoals de bisschop in de kerk is (Ef. 66, 8). Wee degenen die dit niet erkennen!"

Op pagina 49 concludeert von Campenhausen,

"Zo werd de eenheid van de katholieke kerk een tastbare, vaste en canonieke realiteit in de kerkpolitiek, die de orde van de westerse kerk bepaalde tot in Spanje en Gallië."

Met andere woorden, dit was het punt waar de Romeinse regeringsvorm werd overgedragen op de Kerk en waar de Kerk stevig werd geïdentificeerd als de aardse organisatie voorbij het punt van terugkeer. De Kerk werd nu gezien als een "tastbare" werkelijkheid, dat wil zeggen, volledig gebonden aan de aardse structuur zelf, gedefinieerd door de aanwezigheid van de bisschop, en haar omvang gemeten door de reikwijdte van de gehoorzaamheid van de mensen aan de bisschop.

De Deciaanse vervolging, die bedoeld was om de Kerk te verstrooien, slaagde er eigenlijk alleen maar in om haar organisatorische eenheid te verstevigen en haar politieke macht te consolideren. Tijdens dit proces gaven de welsprekende geschriften van Cyprianus latere generaties veel citeerbare oneliners die tot op de dag van vandaag herinnerd zouden worden.

De sleutel ligt echter in het begrijpen van de meest fundamentele fout die weinigen in die tijd leken te begrijpen. Die fout is dat men de kerk identificeert met de organisatie in plaats van met de mensen, en dat men het lidmaatschap als voorwaarde stelt voor verlossing. Hoewel het waar is dat iemand geen christen kan zijn zonder de

kerk, is de waarheid simpelweg dat christenen die een directe relatie met Christus hebben de som van de ware kerk zijn, ongeacht lidmaatschap van aardse organisaties.

Hoewel het zeker mogelijk is om een waar christen te zijn en je te onderwerpen aan mensen (of dat nu burgerlijke of religieuze overheden zijn), is het net zo waar dat die mensen niet het gezag hebben om de poorten van de hemel te sluiten voor mensen die zich niet aan hun decreten onderwerpen. Ze hebben alleen het gezag om mensen uit de organisatie te verbannen, niet uit de hemel. Anders handelen is "antichrist" worden in de bijbelse betekenis van het woord.

De Decianenvervolging stelde ook de vraag hoe om te gaan met mensen die Christus hadden verloochend. De Heiligheidsbeweging stond erop dat zulke mensen voor altijd verloren waren en niet opnieuw tot de communie moesten worden toegelaten. De genadebeweging, waar Cyprianus deel van uitmaakte, stelde dat deze mensen opnieuw toegelaten moesten worden na een periode van boetedoening. De boeteperiode moet worden vastgesteld op basis van de aard van de overtreding. Met andere woorden, degenen die schuldig waren aan het omkopen van ambtenaren om offerpapieren te verkrijgen werden eerder opnieuw toegelaten dan degenen die daadwerkelijk aan de heidense goden hadden geofferd.

Cyprianus had een gemeenschappelijk doel met Cornelius van Rome, want beide bisschoppen werden geconfronteerd met anti-pausen. Novatus was de anti-paus van Rome, terwijl Felicissimus de anti-paus van Carthago was. (De term "paus" werd in die tijd toegepast op een aantal belangrijke bisdommen, waaronder Rome, Carthago, Alexandrië en later Constantinopel).

Cornelius werd in 251 door Decius gemarteld en na een korte heerschappij van Lucius volgde Stefanus hem op en werd hij de eerste die de echte pauselijke status opeiste door te eisen dat Cyprianus zich aan hem zou onderwerpen in hun geschil over ketterse dopen. Cyprianus riep zichzelf uit tot Stephans gelijke in autoriteit en naarmate de hitte toenam, begonnen de vonken steeds hoger op te vliegen.

Boek 4 - Hoofdstuk 10:Cyprianus en Stefanus

Stefanus was de bisschop van Rome van 253-257. Hij nam het standpunt in dat de doop van ketters als wettig erkend kon worden, ongetwijfeld gebaseerd op het idee dat redding een zaak was tussen het individu en Christus, in plaats van op het getuigenis van de bisschop.

Dit was natuurlijk in strijd met het standpunt van Cyprianus. Hoe kon een afvallige ketter de gave van de Heilige Geest geven als hij zelf door de duivel bezeten was en de Heilige
Geest al verloren had? De kern van de kwestie was dus of de Heilige Geest al dan niet van de bisschop kwam of rechtstreeks van God op het moment van de doop.

De positie van Cyprianus was vastgesteld door Tertullianus en door een nog vroeger concilie van 70 Afrikaanse bisschoppen in Carthago tijdens het bisdom van Agrippinus. Maar Stefanus besloot nu om niet alleen de doop door ketters te erkennen, maar ook de wijdingen van Novatus, de eerste anti-paus, een beleid dat bedoeld was om deze terug te brengen in de verenigde schoot van de Romeinse bisschop. Stefanus kon wijzen op de verzoening van Novatus met Pontian terwijl hij in de Sardijnse mijnen werkte, maar Cyprianus was niet zo genadig. Hij zag alleen dat schismaten

een gevaar voor de kerk waren en permanent geëxcommuniceerd moesten worden.

Nu gebeurde het dat in Spanje twee bisschoppen door de andere bisschoppen waren afgezet wegens het verkrijgen van offerbewijzen (door het omkopen van de regeringsambtenaren). De eerste was Basilicus, de bisschop van Leon en Astorga; de tweede was Martial, bisschop van Merida. Daarnaast werden ze beschuldigd van andere enorme misdaden (die al dan niet geldig waren).

In ieder geval gingen deze bisschoppen naar Rome en deden een beroep op hun zaak bij Stefanus, die, zonder de zaak te onderzoeken, hun kant koos en hen in hun bisdom herplaatste. De andere bisschoppen van Spanje waren hierdoor natuurlijk geschandaliseerd en stuurden afgezanten naar Cyprianus in Carthago om om steun te vragen.
Cyprianus stelde een concilie samen van 28 bisschoppen, die de afzetting van Basilicus en Martial bevestigden.

Cyprianus stuurde vervolgens twee priesters naar Rome om
Stefanus op de hoogte te stellen van het besluit van het Concilie. Stephanus wilde hen niet ontvangen, noch met hen spreken, noch hen gastvrijheid aanbieden. In plaats daarvan excommuniceerde hij Cyprianus en de

bisschoppen van Afrika, waarbij hij een brief schreef die zo arrogant was dat hij de hele kerk schandalig maakte. Cormenin schrijft hierover in zijn Geschiedenis van de Pausen, Vol. I, p. 41,

"Firmilius, bisschop van Caesarea, richtte een lange brief aan de heilige Cyprianus, waarin hij getuigde van zijn grote achting en diepe genegenheid voor hem; tegelijkertijd toonde hij zijn verontwaardiging tegen de paus [Stephanus], en sprak over hem in de volgende woorden: 'Kunnen we geloven dat deze man een ziel en een lichaam heeft? Blijkbaar is zijn lichaam krom en zijn geest ongeordend. Hij deinst er niet voor terug om over zijn broer Cyprianus te spreken als een valse Christus, een valse profeet, een frauduleuze werkman'.
. ."

Cyprianus reageerde op de beschuldigingen van Stefanus door hem "arrogant en koppig te noemen - de vijand van de christenen, de verdediger van de ketters en omdat hij de voorkeur gaf aan menselijke tradities boven goddelijke inspiratie". Vanuit een organisatorisch standpunt nam Stefanus voor het eerst sinds de mislukte poging van Victor in 192 de positie van het pauselijk primaat in. Cyprianus nam de bisschoppelijke positie in en zei, zoals von Campenhausen ons vertelt,

"Iedere leider van een gemeente heeft het recht om vrij naar eigen goeddunken te beslissen; hij zal zich voor zijn daden alleen tegenover de Heer moeten verantwoorden (Ef. 72, 3)."

Met andere woorden, Cyprianus geloofde in wezen in meerdere pausschappen die van mening konden verschillen, maar die met elkaar zouden samenwerken en elkaar als gelijken zouden behandelen. Maar deze positie zou zwak blijken te zijn, want naarmate de bisdommen in aantal toenamen, werd het steeds moeilijker om die norm van eenheid te handhaven die Cyprianus zo waardeerde. De positie van de bisschoppen was dus vanaf het begin gedoemd te mislukken, want als de bisschoppen eenmaal de mogelijkheid hadden om verschillen in opvatting en leer te handhaven, kon de verdeeldheid zich alleen maar uitbreiden totdat de tekortkomingen van de menselijke natuur en ambitie de kerk zouden splijten. Op dat moment zou de Kerk, om het standpunt van Cyprianus te handhaven, moeten bepalen in welke helft van de verdeelde Kerk het heil verbleef.

Het is niet zo dat ik tegen een episcopaal systeem van kerkregering zou zijn ten gunste van het Romeinse primaat. Ik zeg alleen dat democratische regeringsvormen het beste werken bij kleine groepen of landen, maar de combinatie van omvang en morele corruptie vraagt om meer wetten,

meer angst en strengere controles om de eenheid van de regering te bewaren.

Vanuit een praktisch standpunt laat dit duidelijk zien waarom de regering van "Saul" geen stand kan houden, maar op een gegeven moment vervangen moet worden door "een man naar Gods hart", dat wil zeggen, de regering van de overwinnaars. En dit is in feite wat Samuël in **1 Samuël 13:14** aan koning Saul voorspelde.

De onvermijdelijke conclusie is dat Pinksteren, met zijn loutere "bekrachtiging van de Geest", onvoldoende is om een rechtvaardige regering op aarde te brengen. Het Koninkrijk van God kan alleen worden gevestigd onder "David", niet onder "Saul", onder het Loofhuttenfeest, niet onder Pinksteren. En daarom is Pinksteren aan ons gegeven als een gezuurd feest (**Lev. 23:17**), om ons deze grote waarheid te laten zien.

Decius stierf in 251 en werd vervangen door Gallus, die in 253 werd gedood. Valerianus werd keizer en regeerde van 253 tot 259, toen hij gevangen werd genomen door de Perzen. In het begin van Valerianus bewind was hij de Christenen gunstig gezind. Eusebius vertelt ons dat hij "zijn hele paleis vulde met godvrezende mensen en er een kerk van maakte" (Eccl. Hist. VII, x). Maar in de zomer van 257 na Christus veranderde Valerianus van gedachten en

vaardigde een edict uit dat strengere beperkingen voor de Christenen oplegde. Hij probeerde eerst de groei van het christendom te beperken zonder bloedvergieten en verbande eenvoudigweg leiders of plaatste ze onder huisarrest.

Cyprianus werd onder huisarrest geplaatst en kreeg zijn eigen woning toegewezen. Maar later beval Valerianus dat het leven van de geestelijken niet langer gespaard mocht worden. Cyprianus wist toen dat zijn dagen geteld waren. Hoewel hij had kunnen ontsnappen, was hij deze keer vastbesloten dat niet te doen. Hij werd in hechtenis genomen, veroordeeld en naar de plaats van executie gebracht. Daar knielde hij om voor de laatste keer te bidden en toen hij klaar was, betaalde hij zijn beul 25 goudstukken voor zijn arbeid en werd hij onthoofd.

Er zijn verschillende verslagen over hoe paus Stefanus in Rome stierf. Hij zou veroordeeld zijn tot de wilde beesten, maar toen een tempel van Mars plotseling instortte, renden de bewakers weg en lieten hem alleen achter. Hij ontsnapte naar het kerkhof, denkend dat hij veilig was, maar soldaten haalden hem in en onthoofden hem daar.

Zo eindigde het leven van zowel Stephanus in Rome als Cyprianus in Carthago. Hun dood maakte een einde aan hun geschillen zonder dat de kwestie van het Romeinse primaat of hun meningsverschillen over de ketterse doop echt

werden opgelost. Wat de ketterse doop betreft, deze kwestie zou de Kerk opnieuw verdelen tijdens de Donatistische controverses in de volgende eeuw.

Boek 4 - Hoofdstuk 11: De vervolging van Valerianus

Keizer Valerianus gaf in eerste instantie de voorkeur aan de Christenen en "vulde zijn hele paleis met godvrezende mensen, waardoor het een kerk van God werd," vertelt Eusebius ons. Dit gaf de keizer een beeld uit de eerste hand van de Christenen en stelde hem in staat om te zien of deze Christenen in Rome in praktijk brachten wat ze predikten. Helaas spreekt het feit dat hij zich tegen de christenen keerde voor zichzelf en zou het een ontnuchterende les voor christenen moeten zijn.

Valerianus werd eind 259 of begin 260 tijdens de Slag bij Edessa gevangen genomen door de Perzen. Hij was de enige Romeinse keizer ooit die gevangen werd genomen en zijn gevangenneming schokte de Romeinse wereld. Het is dus misschien handig om wat achtergrondinformatie over dit militaire conflict te geven.

De Perzen hadden hun Parthische heersers een paar decennia eerder ten val gebracht na een opstand in 220 na Christus. Tot die tijd waren Parthië en Rome de twee grootste grootmachten van de westerse wereld geweest,

die periodieke gevechten leverden langs de rivier de Eufraat, die meestal hun grens vormde.

In 215 bedacht de Romeinse keizer Caracallus een list waarin hij deed alsof hij vrede met Parthië wilde. In verband hiermee stelde hij voor om met de dochter van de Parthische koning te trouwen. Het Parthische volk was dolblij met het vooruitzicht van een eeuwige vrede met Rome en velen kwamen naar Ctesiphon (de winterhoofdstad van Parthië) voor de koninklijke bruiloft. Het Romeinse leger kwam ook, vermoedelijk om de keizer te escorteren.

Toen het Romeinse leger arriveerde, kwamen de ware bedoelingen van Caracallus aan het licht, want het leger begon het Parthische volk onmiddellijk af te slachten. Ze gingen zelfs zo ver dat ze de koninklijke graven van de Parthische koningen ontheiligden, iets wat ze zelfs in de Catacomben van Rome, waar veel christelijke martelaren begraven lagen, niet hadden durven doen. Woedend marcheerden de Parthen naar Nisibis, het Romeinse hoofdkwartier. Het Romeinse leger vermoordde Caracallus omdat hij hen in zo'n positie had gebracht. De nieuwe keizer, Macrinus, probeerde de Parthen te kalmeren, maar ze waren nu te boos en uit op wraak om vrede te willen.

Het behoeft geen betoog dat deze ontheiliging een van de grootste wereldoorlogen uit de geschiedenis

teweegbracht. Beide partijen verzamelden soldaten van het einde van hun rijk voor de driedaagse veldslag in 217. Het slagveld was zo hoog opgestapeld met doden dat het de strijd zelf belemmerde, omdat de levende soldaten elkaar al snel nauwelijks meer konden zien! Maar de slag bij Nisibis eindigde met de grootste Parthische overwinning ooit in hun geschiedenis van oorlogen met de Romeinen.

Desondanks verzwakte het Parthische Rijk door de oorlogsslachtoffers en in 220 greep een van zijn provincies, Perzië, zijn kans om in opstand te komen tegen koning Artabanus IV van Parthië. Een veldslag in 227 maakte zo goed als een einde aan het grote Parthische Rijk, dat sinds 250 v. Chr. had bestaan. Het nieuwe Perzische Rijk trok vervolgens Armenië binnen en verdreef de zogenaamde "verloren stammen van Israël" naar Europa.

Deze Israëlieten hadden eeuwenlang in Parthië gewoond, geconcentreerd in het gebied tussen de Kaspische Zee en de Zwarte Zee. Ze stonden natuurlijk niet bekend als Israëlieten, want de volkeren noemden hen Sakka en Gimirra (of Khumree). Sakka kwam van de naam Isak, of Izaäk, en
Khumree was de Israëlitische koning die bekend stond als Omri. Hoewel ze hun naam "Israël" verloren, bestond het volk zelf zeker in grote aantallen en vormde het grootste

deel van dat deel van het Parthische Rijk tot aan de val ervan.

Deze Israëlieten keerden niet terug naar Palestina, zoals Dr. A. Neubauer schreef in *The Jewish Quarterly Review*, 1888 (Vol. I), pagina 15,

"De gevangenen van Israël die voorbij de Eufraat werden verbannen, keerden NIET als geheel terug naar Palestina, samen met hun broeders de gevangenen van Juda; er wordt tenminste geen melding gemaakt van deze gebeurtenis in documenten die tot onze beschikking staan."

Josephus, de Joodse historicus van de eerste eeuw na Christus, wist van hun bestaan, want hij schrijft in Antiquiteiten van de Joden, XI, v, 2,

"Daarom zijn er slechts twee stammen in Azië en Europa die aan de Romeinen onderworpen zijn; terwijl de tien stammen tot nu toe voorbij de Eufraat zijn; en zij zijn een immense menigte, en niet te schatten naar aantallen."

De rivier de Eufraat was de traditionele grens met Parthië. Het is dus duidelijk dat de Israëlitische stammen waar Josephus in de eerste eeuw na Christus naar verwees, "voorbij de Eufraat" in Parthië woonden. De Perzische opstand dreef echter een groot deel van die Israëlieten naar
Europa, waar ze bekend werden als Sakka (Latijn: Saksen),

Angelen (Hebreeuws voor "stier", het teken van Jozef), Khumree (Kelten) en vele andere namen. Veel Sakka migreerden naar de Baltische Zee en vormden de grote Saksische confederatie in wat nu Duitsland is. Anderen vormden de Gotische en Gaelische migraties in Europa en Groot-Brittannië. De historische betekenis van de omverwerping van Parthië moet niet onderschat worden, want dit voltooide grotendeels de migratie van de zogenaamde "verloren stammen van Israël" naar Europa.

En zo werd de Romeinse keizer Valerianus in 260 gevangen genomen, niet door de Parthen, maar door de Perzen. Het was een nieuw rijk in de wereldgeschiedenis, niet te verwarren met het eerste Perzische rijk vijf eeuwen eerder in de dagen van Cyrus. De zoon van Valerianus, Gallienus, zijn mede-keizer, werd nu de enige keizer van Rome in 261. Eusebius vertelt ons in Eccl. Hist. VII, xiii,

"Niet lang daarna werd Valerianus de slaaf van de Perzen. Zijn zoon, die nu de enige heerser was, toonde meer voorzichtigheid in zijn gedrag. Een van zijn eerste daden was het uitvaardigen van edicten die een einde maakten aan de vervolging van ons."

De gevangenneming van Valerianus maakte een einde aan de Romeinse vervolging van de kerk. De kerken als geheel gingen toen een tijd van vrede in. Desondanks viel het

christendom technisch gezien nog steeds onder de wettelijke beperkingen als *religio illicita*. Eusebius vertelt ons over iets dat in Caesarea gebeurde toen hij nog een jongen was. Een soldaat met de naam Marinus had met onderscheiding in het leger gediend, misschien in dienst van Valerianus in de Perzische oorlog. Toen hij op het punt stond bevorderd te worden tot Centurio, stapte een rivaal naar voren en beschuldigde Marinus ervan een christen te zijn. Als christen, die niet in staat was om offers te brengen aan Caesar, mocht Marinus geen officier worden in het Romeinse leger.

De rechter, die Achaeus heette, vroeg Marinus hierover en Marinus vertelde hem dat hij christen was. De rechter gaf hem drie uur bedenktijd. Toen Marinus terugkwam, bekende hij stellig dat hij een christen was en dus werd hij die dag onthoofd en bevorderd tot een groter leger van heiligen dan het Romeinse leger had kunnen bieden.

Astyrius, een Romeinse senator, was getuige van deze executie. Ook hij was een christen, maar hij werd zeer geëerd door keizers. Hij raapte het lichaam van de martelaar op, legde het op een prachtig kleed en gaf hem een eervolle begrafenis. Deze zelfde man, Astyrius, stond bekend om een gebed van geestelijke oorlogvoering dat hij deed in de buurt van een ander Caesarea op de hellingen

van de berg Hermon in het noorden van Palestina. Eusebius vertelt ons in Eccl. Hist. VII, xvii,

"In de buurt van Caesarea Philippi, door de Feniciërs Paneas genoemd, aan de rand van de berg die Paneum heet, wijzen ze bronnen aan waarvan men gelooft dat ze de bron van de Jordaan zijn. Ze zeggen dat er op een bepaalde feestdag een slachtoffer in wordt gegooid en dat het door de kracht van de demon op wonderbaarlijke wijze uit het zicht verdwijnt. De toeschouwers vinden dit een wonder waar overal over gesproken wordt. Op een dag was Astyrius daar terwijl dit gebeurde, en toen hij zag dat de menigte versteld stond van deze zaak, had hij medelijden met hun misleiding en terwijl hij opkeek naar de hemel, smeekte hij door Christus bij God die over alles waakt, om de demon die de mensen misleidde te weerleggen en te voorkomen dat ze misleid zouden worden. Toen hij dit gebed had uitgesproken, werd gezegd dat het offer onmiddellijk naar de oppervlakte van het water kwam. Daarmee was hun wonder verdwenen en er gebeurde nooit meer iets wonderbaarlijks op die plek."

Dit was de plaats waar Petrus zijn grote geloofsbelijdenis in **Matteüs 16:16** had gedaan: "Gij zijt de Christus, de Zoon van de levende God." Jezus antwoordde en zei,

17 Gezegend zijt gij, Simon Barjona, want vlees en bloed hebben u dit niet geopenbaard, maar Mijn Vader die in

de hemelen is. [18] En Ik zeg je dat je Petrus bent, en op deze rots zal Ik Mijn kerk bouwen; en de poorten van de hel zullen haar niet overweldigen.

Deze woorden werden gesproken in de grot onder de grote rots waar deze "demon" (of prehistorisch wezen?) had geleefd. Het stond bekend als "de poorten van de hel" (dat wil zeggen, Hades) en het huis van Pan. Astyrius voerde een spirituele oorlog en maakte een einde aan de aanbidding van Pan op die plek. Vandaag de dag staat het bekend onder de Arabische naam Baneas en is het een werelderfgoedpark aan de voet van de berg Hermon, de berg waarop Jezus werd getransfigureerd in Matteüs 17.

Boek 4 - Hoofdstuk 12:Diocletianus verdeelt het Rijk

Na de gevangenneming van Valerianus bleef zijn zoon Gallienus als enige keizer van Rome over. Maar hij bevond zich in een zeer precaire positie omdat de Romeinen geloofden dat het lot van het rijk afhing van het lot van hun keizers, die tenslotte als goden werden aanbeden. Dit was in feite voor een groot deel de onderliggende reden waarom de Christenen aan de Caesars moesten offeren. Caesars waren de zichtbare goden van het Romeinse Rijk. De welvaart van het rijk zelf hing af van het tonen van vroomheid jegens de primaire goden.

Daarom hield Gallienus ongeveer zes weken lang verborgen dat zijn vader gevangen was genomen. En de rest van zijn achtjarige regeerperiode werd geteisterd door usurpatoren die grote stukken uit het rijk scheurden en onafhankelijke naties creëerden. De belangrijkste van deze opstanden vormde het Gallische Rijk (260-273), dat bestond uit Spanje, Gallië, Brittannië en een deel van Duitsland. Hoewel het van korte duur was, overleefde het Gallienus zelf.

De schepper van dit Gallische Rijk was Postumus, een van de generaals die Gallië moest verdedigen terwijl Valerianus en Gallienus naar het oosten trokken om tegen de Perzen te vechten. Postumus kwam in 260 in opstand, misschien nadat hij had gehoord dat Valerianus gevangen was genomen. Postumus werd op zijn beurt vermoord door zijn eigen troepen in 268. Op dat moment verklaarden Spanje en Brittannië zich onafhankelijk van het Gallische Rijk. Hierdoor ontstonden drie onafhankelijke naties uit wat ooit één rijk met drie naties was geweest, bestaande uit Spanje, Brittannië en Gallië.

Gallienus probeerde Gallië terug te winnen, maar nadat hij in 263 ernstig gewond raakte in de strijd, ondernam hij geen verdere pogingen meer. Het grootste deel van zijn regeerperiode besteedde hij aan pogingen om de rest van het Rijk bij elkaar te houden. Na zijn dood in 268 waren er

vier kort regerende keizers, wat een periode van instabiliteit in het rijk liet zien.

In 284 werd Diocletianus keizer en maakte een einde aan wat historici de "crisis van de derde eeuw" noemen. Diocletianus stabiliseerde het Rijk en was een van de grootste bestuurders. Maar hij bracht ook een van de ergste vervolgingen over de Kerk in zijn latere jaren.

Tijdens het bewind van Diocletianus werd de Romeinse generaal Carausius met een vloot naar het Kanaal gestuurd om piraten en plunderaars tegen te gaan. Maar het lijkt erop dat hij de gestolen rijkdommen voor zichzelf hield en misschien zelfs wachtte tot de piraten dorpen overvielen voordat hij ze aanviel om meer rijkdommen in beslag te nemen. Rome beval hem te executeren, maar in plaats daarvan riep Carausius zichzelf uit tot keizer van Brittannië en nam een van de legioenen uit Gallië met zich mee om toe te voegen aan de drie legioenen die al in Brittannië waren. Hij werd later in 293 verslagen door Constantius Chlorus, de vader van Constantijn. Carausius werd uiteindelijk gedood door zijn schatbewaarder, Allectus. Allectus werd op zijn beurt in 296 verslagen door Constantius en zo kwam er een einde aan het nieuwe Britse Rijk.

Constantius zelf was getrouwd met een Britse, Helena van York, de christelijke moeder van Constantijn.

Een interessant detail over de heerschappij van Carausius in Brittannië was dat hij de propagandistische waarde van de uitgifte van munten begreep. Hij gaf munten uit van zilver van goede kwaliteit, in tegenstelling tot de liederlijke munt van Rome. Op zijn munten stond "Hersteller van Brittannië" en "Geest van Brittannië".

Hij gaf ook munten uit met de Latijnse letters RSR en INPCDA erop. Deze inscripties brachten historici in verwarring tot ze in 1998 werden herkend als een acroniem van de zesde en zevende regel van de Vierde Ecloog van de Romeinse dichter Vergilius. De Engelse vertaling luidt: "*The Golden Ages are back, now a new generation is let down from Heaven above*. In die tijd was het gedicht van Vergilius net zo beroemd in Groot-Brittannië als de toneelstukken van Shakespeare nu zijn.

Op sommige munten staat ook: *Expectate veni*, "Kom langverwachte", een regel uit Vergilius' Aeneis. Het lijkt er dus op dat Carausius probeerde over te komen als een messiaanse heerser, misschien om de christenen in Brittannië aan te spreken, bij wie Vergilius als een Romeinse profeet werd beschouwd.

In het jaar 298 had Diocletianus de invasie van de Perzen in Syrië gestopt en de invasies van de Germanen in Gallië.

Diocletianus voerde enkele zeer belangrijke hervormingen door die het Rijk nog een eeuw intact hielden. Tot zijn tijd was het leger de echte machtsbasis van de keizer. Hoewel hij technisch regeerde als een constitutionele monarch, was het in feite een dictatuur. Diocletianus realiseerde zich dat het rijk te groot was om door één man geregeerd te worden en verdeelde het rijk in Oost en West. Hij verhief Maximianus tot Caesar van het Westen, terwijl hij zelf over het Oosten regeerde. Maximianus verplaatste zijn zetel van gezag van Rome naar Milaan om dichter bij de grens te zijn en Rome werd nooit meer de regeringszetel van het Romeinse Rijk. Later, toen Constantijn het rijk herenigde onder zichzelf als enige keizer, bouwde hij een nieuwe hoofdstad die hij Constantinopel noemde.

Naast Diocletianus en Maximianus koos elk een ondergeschikte plaatsvervangende Caesar, waardoor er in totaal vier Caesars waren, die elk over ongeveer een vierde van het Rijk regeerden. Diocletianus koos Galerius om over Anatolië te heersen, terwijl Maximianus in het Westen Constantius koos om over Gallië, Spanje en Brittannië te heersen.

1. Diocletianus (Griekenland, Egypte, Azië)
2. Galerius (Anatolië en Oriënt)
3. Maximianus (Italië, Noord-Afrika)

4. Constantius (Gallië, Spanje en Brittannië)

Diocletianus zag ook in dat religie legitimiteit toevoegde aan de keizers, dus nam hij de oude titel van *Pontifex Maximus* over, waardoor hij niet alleen semi-goddelijk werd, maar ook de "hogepriester". Hij koos een nieuwe titel voor zichzelf, *Dominus et deus*, ("Heer en God"). Hij nam voor zichzelf ook de titel Jovius (Jupiter) aan en Maximianus nam de titel Herculius (Hercules) aan.

In overeenstemming met deze nieuwe religieuze monarchie fronste hij natuurlijk zijn wenkbrauwen over de Christenen die weigerden aan hem te offeren of hem als "Heer en God" te erkennen. Hij was dus vastbesloten om hun gehoorzaamheid af te dwingen of hen volledig uit te roeien. Terwijl hij de eerste 20 jaar de tolerantiepolitiek had gerespecteerd die Gallienus in 260 had ingesteld, vaardigde hij in 303 snel achter elkaar drie edicten uit tegen de christenen.

De veertig jaar durende periode van vrede voor de Kerk eindigde dus in een van de bloedigste vervolgingen die ooit tegen hen waren ingesteld. Philip Schaff vertelt ons in zijn Geschiedenis van de Christelijke Kerk, Vol. I, p. 66,

"In 303 vaardigde Diocletianus in snelle opeenvolging drie edicten uit, elk strenger dan zijn voorganger. Maximianus vaardigde de vierde uit, de ergste van allemaal, op 30 april

304. Christelijke kerken moesten worden vernietigd; alle kopieën van de Bijbel moesten worden verbrand; alle Christenen moesten worden beroofd van openbare ambten en burgerrechten; en tenslotte moesten allen, zonder uitzondering, op straffe van de dood aan de goden offeren. Voorwendsel voor deze strenge maatregelen was het feit dat er tweemaal brand was uitgebroken in het paleis van Nicomedia in Bithynië, waar Diocletianus verbleef.

De vervolging begon op 23 februari 303 na Christus, het Romeinse feest van *Terminalia*, als een symbolisch gebaar om de Kerk *te beëindigen*. De vervolging bleef echter grotendeels beperkt tot het oostelijke deel van het Rijk. In het westen (Gallië, Spanje en Brittannië) deden Constantius Chlorus en zijn zoon Constantijn er alles aan om de christenen te sparen. Toch werden sommige kerken verwoest en stierven enkele christenen de marteldood, omdat ze nog onder gezag stonden.

Je zou denken dat de Joden ook vervolgd zouden worden omdat ze niet aan Caesar offerden, maar dat was niet het geval. James Carroll schrijft in Constantine's Sword: The Church and the Jews, pagina 167,

"Maar al in de eerste eeuw voor Christus waren Joden vrijgesteld van de verplichting om offers te brengen aan en zegeningen uit te spreken in de naam van heidense goden.

Toen de kerk zich losmaakte van de synagoge, verloren de christenen die vrijstelling, wat een groeiend probleem vormde toen de keizers zelf in de derde eeuw de voorrechten van de godheid begonnen op te eisen. Joden waren ook vrijgesteld van militaire dienst, maar christenen niet."

In 305, twee jaar na het instellen van deze vervolging, trok Diocletianus zich terug en haalde Maximianus over om hetzelfde te doen in 308. Constantius Chlorus stierf ook in 305. Het systeem van machtsdeling begon toen uit elkaar te vallen.

In 306 begon Constantijn zijn opstand in het Westen en in 312 nam hij Rome in.

Boek 4 - Hoofdstuk 13:De vervolging van Diocletianus

De laatste 40 jaar van de derde eeuw waren relatief vrij van vervolging voor de Kerk. Het was een tijd van ongekende groei voor het christendom, maar het ging ten koste van zijn karakter. Eusebius vertelt ons in Eccl. Hist. VIII, i,

"Hoe groot, hoe uniek waren de eer, en ook de vrijheid, die vóór de [Diocletiaanse] vervolging van mijn tijd door alle mensen . . . aan de boodschap die door Christus aan de wereld werd gegeven . . . Getuige de welwillendheid die

potentaten zo vaak aan onze mensen betoonden; ze legden zelfs de regering van de provincies in hun handen en bevrijdden hen van de kwellende kwestie van het offeren, gezien de vriendelijkheid waarmee ze hun [christelijke] leer beschouwden. Wat moet ik zeggen over degenen in de keizerlijke paleizen en over de hoogste heersers? Staan zij niet toe dat hun huisgenoten, hun kinderen en hun bedienden de goddelijke boodschap en levenswijze vrijmoedig voor hun ogen omhelsden, zonder dat het hen iets uitmaakte of zij opschepten over de vrijheid die aan het geloof was toegekend? Hadden zij geen bijzondere achting voor hen en bevoorrechtten zij hen niet meer dan hun dienaren? . .

"Hoe zou men die massabijeenkomsten kunnen beschrijven, de enorme bijeenkomsten in elke stad en de opmerkelijke samenkomsten in gebedshuizen? Niet langer tevreden met de oude gebouwen, verrezen uit de fundamenten in alle steden kerken die ruim van opzet waren. Deze dingen gingen met de tijd mee en breidden zich met een dagelijks toenemend tempo uit ....

"Maar de toenemende vrijheid veranderde ons karakter in arrogantie en luiheid; we begonnen elkaar te benijden en te mishandelen, en sneden onze eigen kelen door, als de gelegenheid zich voordeed, met wapens van scherpgerande woorden; heersers stortten zich op heersers en leken

voerden partijgevechten tegen leken, en onuitsprekelijke huichelarij en huichelarij werden naar de grenzen van goddeloosheid gebracht. Tenslotte, terwijl de bijeenkomsten nog druk bezocht werden, begon het goddelijke oordeel, met zijn gebruikelijke [gebrek aan] genade, zachtjes en geleidelijk de dingen op zijn eigen manier te ordenen, en met de christenen in het leger begonnen de vervolgingen.

"Maar helaas, omdat we niets beseften, deden we niet de minste moeite om de godheid vriendelijk en gunstig te stemmen; en alsof we een stel atheïsten waren, dachten we dat onze daden verborgen en onopgemerkt bleven, en gingen we van goddeloosheid naar goddeloosheid."

Zo verklaart Eusebius de vervolging van Diocletianus die in februari 303 na Christus uitbrak, toen hij opdracht gaf om kerken te vernietigen, bijbels te verbranden en christenen op straffe van de dood te dwingen om offers aan de goden te brengen. Deze edicten werden uitgevaardigd in Nicomedia, de hoofdstad van de oostelijke helft van het Rijk.

Toen het eerste edict werd uitgevaardigd, verscheurde een van de christenen het arrogant. Diocletianus zag dit natuurlijk als een daad van verzet en vervolgde de christenen uit woede en niet alleen uit liefde voor de goden of de Romeinse wet.

Ondanks dit beschamende getuigenis waren er nog steeds veel moedige gelovigen onder hen die bereidwillig en zelfs met vreugde de dood tegemoet gingen, net als hun medemartelaren in eerdere tijden. Eusebius vertelt ons dat hij persoonlijk getuige was van veel van de martelingen in de stad Tyrus toen mannen aan de wilde beesten werden overgeleverd.

"Toen deze dingen aan de gang waren, was ik er zelf bij en daar was ik getuige van de altijd aanwezige goddelijke kracht van Hem van wie zij getuigden, onze Verlosser Jezus Christus zelf, die zich zichtbaar manifesteerde aan de martelaren. Een tijd lang durfden de menseneters de lichamen van Gods geliefden niet aan te raken of zelfs maar te benaderen, maar stormden op de anderen af die hen blijkbaar van buitenaf irriteerden en provoceerden; alleen de heilige kampioenen, die naakt stonden en volgens hun instructies met hun handen zwaaiden om de dieren naar zich toe te lokken, bleven volkomen ongemoeid. Soms, als de beesten op hen afkwamen, werden ze door een goddelijke kracht tegengehouden en keerden ze terug naar hun beginpunt. Als dit lange tijd doorging, verbaasde het de toeschouwers, zodat, gezien de ineffectiviteit van de eerste, een tweede en derde beest op een en dezelfde martelaar werden gezet.

"Je zou een jongeman van nog geen twintig zonder boeien zien staan, zijn armen uitgestrekt in de vorm van een kruis, en met een geest die niet bang en onwankelbaar is, bezig met de meest ongehaaste gebeden tot de Almachtige; hij gaf geen krimp en trok zich geen centimeter terug van de plek waar hij stond, hoewel beren en panters die woede en dood uitten bijna zijn eigen vlees raakten. Maar door een bovennatuurlijke, mysterieuze kracht werd hun mond gestopt en renden ze weer terug naar achteren.... .

"Tenslotte, toen deze dieren hun verschrikkelijke [maar onschadelijke] gevarieerde aanvallen hadden gelanceerd, werden de martelaren één voor één met het zwaard afgeslacht, en in plaats van in de aarde begraven te worden, werden ze aan de golven van de zee gegeven." (Eccl. Hist., VIII, vii).

Eusebius vertelt ons opnieuw (VIII, ix),

"Ik was op deze plaatsen en zag veel van de executies met eigen ogen. Sommige slachtoffers stierven door onthoofding, anderen door vuur. Er werden er zoveel gedood op één dag dat de bijl, bot en versleten door de slachting, in stukken brak, terwijl de uitgeputte beulen regelmatig moesten worden afgelost. Al die tijd zag ik een wonderbaarlijke gretigheid en een waarlijk goddelijke

kracht en enthousiasme in hen die hun vertrouwen hadden gesteld in de Christus van God. Nauwelijks was de eerste groep veroordeeld, of anderen van alle kanten sprongen op het platform voor de rechter en verkondigden dat ze christen waren."

Eusebius somt een aantal kerkleiders op die tijdens deze vervolging stierven: Anthimus, bisschop van Nicomedia werd onthoofd; Lucianus, presbyter in dezelfde stad; Tyrannion, bisschop van Tyrus; Zenobius, presbyter in Sidon; Silvanus, bisschop van Emesa die aan de wilde beesten werd gegeven; Zenobius, "de beste der geneesheren" stierf door hete platen op zijn zijden te leggen; Silvanus, bisschop van Gaza werd onthoofd met 39 anderen; twee Egyptische bisschoppen, Peleus en Nilus werden verbrand op de brandstapel. Er zijn er natuurlijk teveel om op te noemen.

Maar twee jaar na de vervolging werd Diocletianus getroffen door een geestesziekte, waardoor hij zich in 305 moest terugtrekken. Hij werd vervangen door Maximianus, de andere Caesar van het Oosten die onder hem had geregeerd. Maar hij werd al snel vervangen door Licinius als keizer van het Oosten, door de gezamenlijke stemming van de prinsen.

Kort daarna stierf ook Constantius in het Westen en werd vervangen door zijn zoon Constantijn. Het grote aantal

caesars en keizers dat door Diocletianus in het leven was geroepen, zorgde voor een strijd waarbij het Rijk geleidelijk aan weer onder één hoofd werd gebracht. Uiteindelijk was het Constantijn die won. Eerst overwon hij Maximianus' zoon Maxentius, die de macht in het westen (Rome) had overgenomen, en in 324 overwon hij Licinius in het oosten. Toen hij eenmaal stevig was gevestigd als enige keizer van Rome, riep hij op tot een kerkelijk concilie in Nicea in 325 om de Arische controverse te beslechten met betrekking tot de Drie-eenheid en de vraag of Christus altijd had bestaan of op een bepaald moment in het verleden was geschapen.

De vervolgingen bleven altijd beperkt in de gebieden waar Constantijn regeerde, maar toen hij Rome innam bij de Slag om de Milvische brug in 312, was hij eindelijk in de positie om meer te doen. In 311 vaardigde hij zijn beroemde Edict van Verdraagzaamheid uit, waarin hij godsdienstvrijheid voor iedereen toestond. Dit werd twee jaar later, in 313, gevolgd door het Edict van Milaan, ondertekend door de beide mede-keizers Licinius en Constantijn. Deze Edicten maakten van het Christendom voor het eerst officieel een *religio licita*, een wettige godsdienst.

Constantijn is vaak verguisd als een heiden die zich voordeed als christen, een zonaanbidder in hart en nieren, een politicus die de christenen gebruikte als machtsbasis

om aan de macht te komen. Deze beschuldigingen zijn onjuist, zoals we kunnen zien aan zijn vroegere geschiedenis. Hij beschermde de christenen lang voordat dit politiek opportuun was.

Geboren en getogen in Groot-Brittannië door een christelijke moeder, Helen, stond hij al vroeg gunstig tegenover christenen. Het is twijfelachtig of hij echt wist wat het was om een echte christen te zijn. Het christendom werd meestal voorgesteld als een religie waar men zich bij aansluit. Volgens die maatstaf moeten we niet verbaasd zijn als Constantijn dingen deed die we volgens onze huidige maatstaven niet zouden goedkeuren.

Hij was zeker niet verantwoordelijk voor de kerkelijke corruptie die al bestond. Het is zijn verdienste dat hij het christendom de vrijheid van godsdienst gaf die andere religies in die tijd genoten, inclusief het jodendom. Wat de kerk met die vrijheid deed is een heel andere zaak. Constantijn moet niet aansprakelijk worden gesteld voor enige corruptie in de kerk.

Later vroeg hij de religieuze leiders om te beslissen welke doctrine juist was in de Arische controverse en hij gebruikte de kracht van de wet om hun beslissing te ondersteunen. Maar nogmaals, de kerkleiders waren verantwoordelijk voor het kennen van de Schrift en de gedachten van Christus. Constantijn was een

nieuwgelovige, alleen geschoold in militaire en politieke zaken. Als hij fouten maakte, hadden de bisschoppen hem dat moeten vertellen. Maar in plaats daarvan deden de leiders graag een beroep op de keizer om hun excommunicaties tegen ketterijen af te dwingen, in plaats van gewetensvrijheid toe te staan.

Boek 4 - Hoofdstuk 14:Constantijn

Diocletianus had het rijk al in 285 verdeeld, kort nadat hij keizer was geworden. Hij regeerde vanuit Nicomedia in KleinAzië; Maximianus vanuit Milaan in Italië. Ieder stelde een Caesar aan, die in theorie een gelijke was, maar in de praktijk een ondergeschikte.

Maximianus stelde Constantius aan, die het noordwestelijke deel van het rijk bestuurde vanuit Trier, zijn hoofdstad in
Gallië. Om zijn positie bij Maximianus te versterken, scheidde Constantius van zijn vrouw Helena om met Maximianus' jongste dochter, Theodora, te trouwen.

Diocletianus' caesar was Galerius, die zijn positie verstevigde door met Diocletianus' dochter, Valeria, te trouwen. Zij werd bekend als Galeria Valeria (natuurlijk!).

Galerius regeerde over Armenië en het meest oostelijke deel van het rijk. Galerius was het meest verantwoordelijk voor de vervolging van de Christenen door Diocletianus in 303. Veel historici geloven dat Galerius degene was die de branden in het paleis van Diocletianus in Nicomedia aanstak om de Christenen de schuld te geven en Diocletianus te motiveren om de Kerk te vervolgen.

Diocletianus schijnt gek geworden te zijn in 305 en ging met pensioen. Maximianus, zijn tegenhanger uit Milaan, moest

zich ook terugtrekken. Constantius, de vader van Constantijn, stierf in 306 in York in Brittannië. Dit zou Galerius als enige keizer hebben achtergelaten, maar de jonge Constantijn werd door zijn troepen verheven om zijn vader te vervangen als Augustus van het Westelijke Rijk.

Maar Maximianus kwam ook uit zijn pensioen, ontkende zijn gedwongen troonsafstand en claimde opnieuw co-keizer van het Westen te worden samen met zijn zoon Maxentius. Dit bracht hen in direct conflict met Constantijn. Maximianus werd al snel bang en kwam naar Trier om vrede te sluiten met Constantijn. De vrede werd gesloten toen Maximianus' dochter Fausta werd uitgehuwelijkt aan Constantijn.

Het eerste edict dat tolerantie toekende aan ten minste een beperkt deel van het Romeinse Rijk werd uitgevaardigd in 306. Dit werd gedaan door Constantijn namens Spanje, Gallië en Brittannië, en ook door Maxentius namens Italië en Noord-Afrika. Deze tolerantie maakte een einde aan de vervolgingen in het Westen.

Maar toen Maximianus' zoon Maxentius zichzelf de macht zag verliezen, maakte hij zijn eigen claim als keizer van het Westen. Zijn vader, Maximianus, kwam tussen twee vuren te staan, maar had weinig andere keuze dan Maxentius te steunen. Dit bracht Maxentius en Constantijn in conflict en hun legers ontmoetten elkaar in 310. Maximianus werd

toen gedood, terwijl zijn zoon Maxentius leefde om opnieuw te vechten tot 312, toen hij van de Milviaanse brug werd gegooid en verdronk.

De keizer van het Oosten was Licinius, die Constantijn in 311 in Milaan ontmoette. Ze vaardigden toen gezamenlijk een Edict van Toleratie uit om naar het Oosten (de Balkan) te brengen wat al in het Westen was gevestigd.

In 312 marcheerde Constantijn Italië binnen om het leger van Maxentius te ontmoeten in de beroemde Slag bij de Milviaanse Brug. Het Britse en Gallische leger van Constantijn was grotendeels gedemoraliseerd door zo ver van huis te zijn en had een morele oppepper nodig. Vlak voor de slag vertelde Constantijn de troepen over een wonderbaarlijk visioen dat hij had ontvangen van een kruis in de lucht met de woorden *In Hoc Signo Vinces*, "In dit teken, verover".

Met het kruisteken op hun harnas wonnen ze de strijd en Constantijn duwde Maxentius van de brug in de rivier de Tiber, waar hij verdronk. Hierdoor werd Constantijn de enige keizer van de westelijke helft van het Romeinse Rijk. Licinius regeerde over het oosten tot 324, toen Constantijn het hele Romeinse Rijk na bijna 40 jaar van verdeeldheid weer onder één heerser verenigde.

Ondertussen vaardigden Constantijn en Licinius in 313 een gezamenlijke brief uit die verspreid moest worden onder de gouverneurs van het Oosten en waarin religieuze tolerantie voor iedereen werd afgekondigd. Dit stond bekend als het Edict van Milaan. Het maakte van het Christendom officieel een gelegaliseerde religie en schrapte de eis om te offeren aan heidense goden of aan Caesar. Deze brief werd vooral naar Anatolië en Oriënt gestuurd, het meest oostelijke gebied dat onder de heerschappij van Maximianus had gestaan.

De religieuze tolerantie was dus eigenlijk een proces dat zeven volle jaren in beslag nam (306-313). Ik vind dit veelzeggend, omdat 306 40 rustjaren was na het 80e Jubeljaar van Adam (26 na Christus).

Het jaar 313 was 40 rustjaren na Jezus' kruisiging in 33 na Christus. De zeven jaar van 26-33 na Christus was Daniëls 70e week, zoals ik liet zien in mijn boek **Secrets of Time**.

Ik heb vaak gezegd dat het patroon van de 40-jarige heerschappij van koning Saul een patroon was voor de 40jarige "heerschappij" van de Kerk onder Pinksteren. Maar er is meer aan de hand. Er was een patroon van 40 JAAR, 40 RUSTJAAR en 40 JUBILEUM.

Het patroon van 40 JAAR begon van 26-33 n.Chr. en eindigde van 66-73 n.Chr. Dit was de tijd van de Joodse Opstand, waarbij Jeruzalem werd verwoest. Het eindigde met de inname van Masada tijdens Pesach in 73.

Het patroon van 40 RUSTJAAR had dezelfde begindata (2633) en eindigde van 306-313 na Christus.

Het 40 JUBILEE patroon had weer dezelfde begindata (2633), en eindigde van 1986-1993. Deze worden in meer detail uitgelegd in mijn boek, **Geheimen van de Tijd**.

We zien dus hoe het verhaal van Constantijn een grote rol speelt in de tweede van deze grote kerkcycli en dus belangrijk is om een volledig begrip van de kerkgeschiedenis te krijgen. Het zien van de drie "40-er jaren" plaatst Constantijn in de context van een veel grotere profetische geschiedenis van het Pinkstertijdperk. Het Pinkstertijdperk moet op zijn beurt in zijn eigen context worden begrepen, want er waren drie belangrijke profetische feestdagen om rekening mee te houden: Pesach, Pinksteren en Loofhutten.

Het Pesach-tijdperk liep van Mozes tot Christus, vanaf het eerste Pascha toen Israël uit Egypte kwam. Het eindigde op het grote Pascha toen Jezus werd gekruisigd.

Het Pinkstertijdperk begon met de vervulling van Pinksteren in Handelingen 2 en begon te eindigen in 1993

na 40 Jubilea. Toch was er, zoals ik in het verleden heb geschreven, ook een overgang van 7 en een half jaar van 1993-2000, die overeenkomt met het verhaal van koning Saul en zijn zoon Ish-bosheth. Het punt is dat we nu een Loofhuttentijdperk binnengaan in de profetische geschiedenis op de lange termijn. Ons begrip van de tijden waarin we nu leven zal stijgen of dalen door onze kennis en begrip van de profetische geschiedenis van de Bijbel en het Goddelijke Plan op de lange termijn.

Boek 4 - Hoofdstuk 15:Het Christelijke Rijk

De transformatie van het Romeinse Rijk in een christelijk Rijk nam veel tijd in beslag. Het werd pas voltooid in de tijd van Theodosius, die het offeren verbood in 381 en uiteindelijk het christendom van Nicea tot de religie van het Rijk maakte in 391.

Maar Theodosius verdeelde ook het rijk dat Constantijn eerder in de eeuw had herenigd. De belangrijkste richtlijn van Constantijn was om het rijk te verenigen en hij bereikte dit in 324 na de slag bij Chrysopolis, waar hij Licinius, de heerser van het oostelijke rijk, versloeg. Maar Theodosius verdeelde het rijk opnieuw tussen zijn twee zonen, Arcadius en Honorius bij zijn dood in 395.

Constantijn zelf had twee rollen: Keizer van heel Rome en die van een christen. Als politieke gelijke van Licinius voor vele jaren, was hij niet in staat om alles te doen wat hij wilde, en dus kwam hij Licinius vóór 324 tegemoet. Hij begon met een beleid van religieuze tolerantie, waarbij hij christenen en heidenen gelijk behandelde. Pas later begon hij het heidendom aan banden te leggen. Het lijkt erop dat zijn politieke doel om het Rijk weer te verenigen oversloeg in zijn ideeën om niet alleen het Christendom onder Christus te verenigen, maar ook de heidense religies onder een eigen monotheïstische "zonnegod" te verenigen.

Een van zijn eerste daden was dan ook de uitgifte van munten - een wereldlijke daad op zich - met de inscriptie *Sol Invictus*, "aan de Onoverwonnen Zon". Deze werden geslagen in de munten die hij controleerde: Londen, Trier en Lyon. De zon was een monotheïstisch symbool van de Universele Godheid, gebruikt door heidenen, maar ook in positieve zin in de Bijbel als verwijzing naar de Ware God (**Psalm 19:4**; **Mal. 4:2**). De maan vertegenwoordigt de Kerk die verondersteld wordt de glorie van God te weerspiegelen - d.w.z. de Zon. Het verschil zit hem natuurlijk in de manier van aanbidden en of men al dan niet de letterlijke zon aanbidt of Hem die zij vertegenwoordigt.

Constantijn vond dit symbool nuttig omdat het aanvaardbaar was voor alle religies en toch het monotheïsme promootte. De heidense Romeinen aanbaden natuurlijk vele goden, maar erkenden toch een Allerhoogste God, een Koning der goden. Constantijn begon het heidendom onder te brengen in het monotheïsme als eerste stap naar de eenwording van het Rijk.

Het boek The Sword of Constantine van James Carroll, pagina 185, theoretiseert dat het slaan van munten naar de zon bedoeld was om Licinius voor de gek te houden, die het onderliggende verschil tussen het christendom en de heidense zonnecultus niet echt begreep. Carroll schrijft,

"Het jaar 315 was ook beslissend voor de christelijkpaganistische relaties. Tegen die tijd had Licinius, Augustus in het Oosten, zich gerealiseerd dat, ondanks overeenkomsten met de zonnegod, de Christelijke God anders was en niet gemakkelijk een plaats zou innemen tussen de andere goden van het Romeinse pantheon. Het kan goed zijn dat Licinius besefte dat hij was beetgenomen door Constantijn, voor wie tolerantie slechts de eerste stap was naar een nieuwe, Christelijke overheersing. Licinius zag te laat dat het Edict van Milaan zelf een soort primaat aan het christendom gaf: 'Christelijke religie' werd als eerste genoemd en Romeins heidendom werd, net als alle heidendom, aangeduid als 'elke andere cultus'. De groeiende invloed van het Christendom zou Constantijns macht vergroten en zijn eigen macht verkleinen. Licinius zag dit en begon de christenen uit zijn ambtenarenapparaat te zuiveren. Deze daad gaf Constantijn het voorwendsel dat hij nodig had om de oorlog te verklaren aan zijn zoveelste zwager."

In 315 verbood Constantijn Joden zich te bekeren. Dit was een van de eerste stappen om zijn gedoogbeleid ongedaan te maken. Maar Constantijn bleef *Sol Invictus* tot 321 op de munten gebruiken. Daarna lijkt deze inscriptie geen nut meer te hebben en werd hij verwijderd. In 324 werd Constantijn de enige keizer van het Rijk.

Zijn eerste daad was het bijeenroepen van een Christelijk Concilie om eenheid in de Kerk te brengen in de laatste controverse - de Arische controverse. Dit werd het Concilie van Nicea in 325 en de vader van de "Geloofsbelijdenis van Nicea", die zich voornamelijk richtte op de kwestie van de Drie-eenheid. Het argument van Arius was dat "Als Jezus de Zoon van God is, dan was er een tijd dat Hij dat niet was".
Hoewel deze controverse officieel werd gewonnen door de Trinitariërs, duurde het tientallen jaren om de kwestie onder de mensen zelf te beslechten. De kerk van de vierde eeuw werd meer gekenmerkt door deze controverse dan door enig ander onderwerp.

Voor Constantijn was eenheid essentieel. Hij geloofde dat religieuze eenheid belangrijk was om de politieke eenheid en kracht van het Rijk te behouden. Tijdens het Concilie van Nicea nam hij geen standpunt in in deze controverse en persoonlijk twijfelde hij vaak, zelfs in latere jaren. Zijn doel was om de bisschoppen bij elkaar te brengen om hun punten te bespreken en te beargumenteren en tot een eensgezinde mening te komen. Hij slaagde er slechts in om twee standpunten te bereiken: een meerderheidsstandpunt en een sterk minderheidsstandpunt.

Constantijn is een van de meest geliefde en gehate figuren in de kerkgeschiedenis. Vandaag de dag zijn er velen die hem de schuld geven van alle problemen in de kerk, terwijl in feite vleselijk ingestelde bisschoppen het grootste probleem in de kerk waren. Constantijn en zijn opvolgers machtigden de Kerk (d.w.z. de bisschoppen) en samen legden deze mannen de basis voor toekomstige problemen. Constantijn moet verantwoordelijk worden gehouden voor alle politieke problemen in het Rijk; maar de bisschoppen van de Kerk moeten verantwoordelijk worden gehouden voor geestelijke problemen in de Kerk.

Degenen die Constantijn de schuld geven van de geestelijke problemen in de Kerk zouden zich moeten afvragen of ze liever zouden zien dat de keizer de vervolging van Diocletianus voortzette. Vervolging heeft tenslotte haar manier om enige zuiverheid in de Kerk te bewaren. Maar als we Constantijn de schuld geven omdat hij de vervolging stopte en de Kerk de vrijheid gaf om corrupt te worden, dan moeten we ook elke koning, president en wetgever de schuld geven die vandaag de dag stemt voor het geven van godsdienstvrijheid aan Christenen. Dat lijkt geen haalbaar standpunt.

Constantijn de schuld geven van de geestelijke problemen is onrechtvaardig, want dan wordt het meest voor de hand liggende feit uit het oog verloren dat Constantijn een einde

maakte aan de vervolgingen van de Kerk! Dat was de grootste overwinning voor de Kerk sinds het kruis zelf. Hij probeerde herstelbetalingen aan de Kerk te doen en alle kerkelijke bezittingen terug te geven die door eerdere keizers waren geconfisqueerd. Ook dat was rechtvaardig en billijk, want het erkende dat de kerk en individuele christenen onterecht waren beroofd door het rechtssysteem van het keizerlijke Rome.

Toch zijn er altijd onbedoelde gevolgen, zelfs voor goed beleid. Het meest opvallende is dat de bisschoppen al snel inzagen dat ze *geestelijk* gezag hadden over Constantijn, net zoals Constantijn *politiek* gezag over hen had. De bisschoppen begonnen een beroep te doen op de keizer, niet alleen om gerechtigheid te krijgen, maar al snel ook om de doctrinaire orthodoxie af te dwingen die door de kerkelijke concilies was vastgesteld. Constantijn was maar al te bereid om dit te doen, omdat hij het volledig eens was met de bisschoppen dat eenheid van het grootste belang was. En zo werden de Arianen verbannen en hun kerken (eigendommen en bisdommen) aan Trinitarische bisschoppen gegeven.

Dus zowel de politieke als de religieuze autoriteiten voelden een overweldigende noodzaak om eenheid te creëren. Omdat dit soort beleid nog niet eerder was uitgeprobeerd, waren er weinig (of geen) voorbeelden in

de geschiedenis waarvan we konden leren. Het was onvermijdelijk dat ze allemaal meer vertrouwen hadden in de kracht van Pinksteren dan gerechtvaardigd was. Ze leken niet te begrijpen dat Pinksteren een gezuurd feest was, en dat dit zuurdesem zich pas op een grotere manier zou manifesteren als de Kerk uit het "vuur" van de vervolging was gehaald.

Als zij een openbaring van het Loofhuttenfeest hadden gehad, hadden zij dit misschien kunnen vermijden, omdat zij zagen dat volmaaktheid alleen door dit derde grote feest kon komen. Maar God had hun ogen nog niet voor deze waarheid geopend. Toen de Kerk steeds machtiger werd en uiteindelijk zelfs die van het politieke rijk overschaduwde, leek het een vaststaande waarheid dat het Pinkstertijdperk zou toenemen totdat de heerschappij van de Kerk de hele aarde zou omvatten. De vestiging van het Koninkrijk van God leek mogelijk door Pinksteren.

De ironie is dat naarmate de politieke macht van de Kerk groeide, de kracht van de Heilige Geest steeds minder werd gezien. Naarmate de kerk religieuzer werd, verloor ze steeds meer het karakter van Christus zelf. Hier zou het heel nuttig zijn geweest als de mensen het verhaal van koning Saul hadden begrepen en hoe de kerk de vervulling was van het koninkrijk van Saul en niet van David (zoals zij dachten). Als ze dit verband hadden gelegd, hadden ze

misschien dezelfde opstand tegen God kunnen vermijden die Saul kenmerkte.

Op dezelfde manier was het priesterschap van de kerk snel aan het terugkeren naar een oudtestamentische stijl van priesterschap. Het ging steeds meer lijken op het Levitische priesterschap in plaats van het Melchizedeks priesterschap. In feite herstelde het kruis zelf, dat Constantijn in een veroveringszwaard had veranderd, in de Kerk het militaire evangelisme dat het Oude Verbond en Jozua's verovering van Kanaän had gekenmerkt.

Boek 4 - Hoofdstuk 16:Het kruis wordt een zwaard

De voortgang van het Koninkrijk in de geschiedenis wordt uitgebeeld door de feestdagen van Israël vanuit het perspectief van profetie. Mozes leidde Israël op Pesach uit Egypte en bracht het Koninkrijk in een Pesach-tijdperk - het eerste van een serie van drie tijdperken. Het Pesach-tijdperk eindigde officieel toen Jezus 1480 jaar later op Pesach stierf aan het kruis.

Degenen die in het Pesachlam geloofden (gerechtvaardigd door geloof) zijn degenen die in feite "voor de test van Pesach slaagden" en naar het volgende rangniveauPinksteren gingen. Deze werden bekend als de "Kerk", hoewel zij meer specifiek de Pinkstergemeente vormden, in tegenstelling tot de Pesachgemeente die Mozes had gevormd. Handelingen 7:38 noemt Israël "de Kerk in de woestijn". Ik stel dit gelijk aan de Kerk van het Pascha, als je het zo bekijkt.

De Pinkstergemeente was de overgangskerk naar die uiteindelijke volmaakte kerk, die ik de Loofhuttenkerk zou willen noemen - of de kerk met de zalving van het Loofhuttenfeest (Sukkoth).

2000 jaar geleden slaagde de meerderheid van de mensen er niet in om de Pesach-test (Geloof) te doorstaan en door te stromen naar Pinksteren. Dit is vandaag de dag ook

gebeurd met de Kerk van Pinksteren. In plaats van vooruit te gaan naar Loofhutten, zijn ze teruggekeerd naar de percepties en beperkingen van het Pesach tijdperk. Toch is er altijd een minderheid geweest (overwinnaars) die vooruit is blijven gaan in plaats van achteruit.

Het Pesach tijdperk begon met grote wonderen - de Tien Plagen over Egypte, het scheiden van de Rode Zee, het manna in de woestijn. Maar het was geen Pinksteren. De mensen kregen wel de MOGELIJKHEID om Pinksteren binnen te gaan op de berg Sinaï, toen God als vuur neerdaalde en de Tien Geboden tot de mensen sprak. Iedereen hoorde God in zijn eigen taal. Die dag werd daarna gevierd als het "feest der weken" en kreeg meer dan duizend jaar later zijn huidige Griekse naam - Pinksteren.

Het is duidelijk dat de Heilige Geest zelfs in het Pesachtijdperk aanwezig en werkzaam was. De Heilige Geest is niet beperkt tot Pinksteren, maar functioneert en manifesteert op een grotere manier. Israël had de gelegenheid om snel te groeien vanaf Pesach (het verlaten van Egypte), tot Pinksteren (het horen van Gods stem, het ontvangen van de Geest bij de Sinaï) en zelfs tot Loofhutten (het binnengaan van het Beloofde Land). Ze hadden binnen een periode van slechts twee jaar kunnen

"afstuderen". Maar hoewel dit Gods WIL (*thelema*) was, was het niet Gods PLAN (*boulema*).

Onder Mozes gaf God Israël de mogelijkheid om Egypte te verlaten, waarmee Hij degenen typeert die gerechtvaardigd zijn door het geloof in het bloed van het Lam. Dat is de Pesach-ervaring, niet Pinksteren, en het spreekt van alle ware gelovigen die Geloof hebben. In elk tijdperk bestaat de Kerk per definitie niet uit organisatieleden, maar uit mensen met een oprechte hartservaring van Rechtvaardigend Geloof.

Met andere woorden, de "Ware Kerk" bestaat uit degenen die Pesach in hun hart hebben ervaren en een directe relatie met Jezus Christus hebben. Maar in het profetische type onder Mozes vinden we dat Israël niet in staat was om verder te gaan dan Pesach. Toen ze bij Pinksteren kwamen, liepen ze weg van de stem van God bij de Sinaï (**Ex. 20:1821**). Vers 19 zegt,

19 Toen zeiden zij tot Mozes: "Spreek zelf tot ons en wij zullen luisteren, maar laat God niet tot ons spreken, anders sterven wij."

De Schrift zegt dat hun harten verhard waren, hun ogen verblind en hun oren verstopt, en deze situatie was 40 jaar later nog steeds bij hen aanwezig (**Deut. 29:4**). De reden hiervoor was dat God van plan was om op een veel langer

tijdsbestek te werken dan alleen de ervaring van de individuele Israëliet. Hij was van plan om het proces te vertragen en door drie JAREN heen te werken. En dus werden de ogen en oren van de mensen pas geopend na Jezus' opstanding (**Lucas 24:32**). Dit ontsloot hun harten en opende voor hen het Pinkstertijdperk, dat zij zeven weken later binnengingen.

Met Pinksteren naderden een paar mensen God in de bovenzaal, verlangend om Zijn stem te horen. In tegenstelling tot Israël waren ze niet bang, en ze werden beloond met de uitstorting van de Heilige Geest
(Handelingen 2), die de mensen van het vorige tijdperk niet konden ervaren.

Maar binnen een paar eeuwen lezen we in de kerkgeschiedenis dat ze bijna alles verloren van wat ze op de Pinksterdag hadden verworven. Een paar wonderen bleven natuurlijk gebeuren, maar wonderen onderscheidden hen niet van het Pascha tijdperk. Veel wonderen gebeurden onder de zalving van het Pascha. Wat was het echte verschil tussen deze twee tijdperken? Wat verloor de Pinksterkerk? Hoe keerden zij terug naar het Pascha?

In één woord, het ging om de Heilige Geest. Maar hoe speelde dit zich af in de ervaring? De Heilige Geest kwam

voornamelijk in de vorm van de Stem van God die zich in het vuur manifesteerde. Het wordt ook afgebeeld als een Zwaard, vanwege het "vlammende zwaard" van de Cherubijnen (**Gen. 3:24**) en het scherpe zwaard dat uit de mond van Christus komt (**Openb. 19:15**). Een zwaard dat uit iemands mond komt is een symbolische voorstelling van het WOORD VAN GOD, en het zwaard is de tong waarmee het gesproken wordt.

Het is een Hebreeuws idioom in de Schrift dat de "rand" van het zwaard het Hebreeuwse woord PEH is, wat "mond" betekent. Het is letterlijk het BLAD van het zwaard, maar het Hebreeuwse woord is MOND. Dus het zwaard dat uit de mond van Christus komt in **Openb. 19:15** is een woordbeeld van Hebreeuwse oorsprong.

Toen Israël weigerde om de Stem van God in Exodus 20 te horen, verwierpen ze het Zwaard dat uit de mond komt. Ze verwierpen Pinksteren en zo werd de vervulling van dat feest vele eeuwen uitgesteld. Als ze dat zwaard wel hadden geaccepteerd, zou de geschiedenis er heel anders hebben uitgezien. Het meest directe verschil is dat ze Kanaän hadden kunnen veroveren met het zwaard van de Geest in plaats van met het fysieke zwaard. Maar door het geestelijke zwaard af te wijzen, bleef alleen het fysieke zwaard over.

En dus werd het Pesach-tijdperk gekenmerkt door vleselijke dingen, inclusief het fysieke zwaard waarmee ze Kanaän zouden veroveren. Ja, God was erbij, maar het was niet de perfecte orde, noch weerspiegelde al dat bloedvergieten werkelijk het hart van God. Haatte God de Kanaänieten echt? Verlangde Hij echt naar hun bloed? Was de God van het Oude Testament een God van wraak in plaats van een God van liefde? HELEMAAL NIET. De genocide op de Kanaänieten was het resultaat van Israëls weigering om het grotere wapen van het Zwaard van de Geest te verkrijgen, waarmee ze de Kanaänieten hadden kunnen bekeren door de kracht en de manifestatie van de Geest.

De vervulling van Pinksteren in Handelingen 2 laat ons zien hoe het alternatieve zwaard op de Kanaänieten zou hebben gewerkt, als dat zwaard Israëls "voorkeurswapen" was geweest. Jezus zei dat we de hele wereld in moesten gaan en aan elk schepsel het evangelie moesten verkondigen. Hij zei dat we ze moesten "doden" door ze te dopen. Wat wij de Grote Opdracht noemen is eigenlijk de werking van het Zwaard van de Geest, dat Israël werd aangeboden maar verwierp bij de berg Sinaï.

Helaas was de Kerk in de vierde eeuw dit Zwaard van de Geest kwijtgeraakt. Constantijn pakte toen het fysieke zwaard op waarmee hij veroverde. Als militair generaal en

keizer zouden we dit van hem kunnen verwachten. Maar de Kerk nam dit beleid later over toen ze politiek gezag begon te krijgen en dit betekende een grote verschuiving van het Pinkstertijdperk-denken terug naar het Pesach-tijdperkdenken. De kerk had beter moeten weten.

De Kerk keerde terug naar het ervaringsniveau van Pesach. Het Zwaard van de Geest van Pinksteren werd stopgezet. De focus van de Kerk begon te verschuiven van de opstanding terug naar het Kruis. Het kruis werd een fysiek zwaard. En de Kerk leerde al snel mensen te veroveren met militaire macht en mensen te bekeren met wapengeweld.

Dit is de werkelijke betekenis van Constantijns visioen van het zwaard in de lucht met de woorden: "In dit teken, verover." Als hij iets had geweten over het Zwaard van de Geest, had hij misschien een ander zwaard gebruikt. Maar net als het oude Israël deed hij dat niet. Zijn ervaring was militair en hij had in die tijd zeker niet de tijd om over zulke geestelijke dingen te leren. Er waren maar weinig bisschoppen in die tijd die hem hierover hadden kunnen inlichten. Dus nam hij aan dat hij met militair geweld moest overwinnen. Toen de Kerk zijn voorbeeld volgde, betekende dat het grootste keerpunt in de Kerk in de ommekeer van Pinksteren naar Pesach.

Wanneer ik spreek over het Pesach Tijdperk, dan moet de term zelf begrepen worden in relatie tot het

Pinkstertijdperk en het Loofhuttentijdperk. Maar er is een andere manier om hier naar te kijken, een manier die meer bekend is: Oudtestamentische tijd en Nieuwtestamentische tijd.

In de ogen van de meeste mensen strekt het Oude Testament zich tot het kruis; het Nieuwe Testament strekt zich uit vanaf het kruis. Maar als ik de term "Oude VERBOND" en "Nieuwe VERBOND" zou gebruiken, zouden deze tijdschema's een nieuwe betekenis krijgen.

Het Oude Verbond werd ingesteld door Mozes, niet door Adam, en het bereikte zijn hoogtepunt bij het kruis toen Jezus werd gekruisigd. En dus, technisch gesproken, is het Pesach tijdperk bijna identiek aan de tijd van het Oude Verbond. De tijd van het Nieuwe Verbond omvat echter zowel het Pinkstertijdperk als het Loofhuttentijdperk. Het Nieuwe Verbond begon met Pinksteren, maar wordt voltooid met Loofhutten, voor zover het de manifestatie ervan betreft.

En dus, als ik spreek over de Pesach-methode om Kanaän te veroveren, dan bedoel ik eigenlijk een Oude Verbondsmethode, namelijk door de vleselijke arm van militaire macht. Ook al had God tegen Jozua gezegd dat hij het op die manier moest doen en ook al was God er zeker bij om militair succes te verzekeren, toch kunnen we deze

methode vandaag de dag niet als goddelijk gesanctioneerd beschouwen. Onder het Nieuwe Verbond wordt van ons verwacht dat we een groter wapen hebben, een betere wapenrusting, zoals Paulus zegt in **Efeziërs 6:11-17**.

Toen we kinderen waren, stonden onze ouders ons toe om dingen op een onvolmaakte manier te doen, omdat we niet tot meer in staat waren. Ze knipoogden naar onze kinderlijke manieren. Maar toen we volwassen werden, werd er meer van ons verwacht en als we terugkeren naar kinderlijke manieren, fronst de wet naar ons en behandelt ons nogal onheus. Zo is het ook met God. De militaire verovering van Kanaän was geschikt onder het Oude Verbond, gezien het feit dat Israël het Zwaard van de Geest (de stem van God) op de berg Sinaï had geweigerd.

Maar na het ontvangen van het Zwaard van de Geest in de bovenzaal (Handelingen 2) werd er meer van de christenen verwacht. Deze grotere verantwoordelijkheid omvatte een geheel nieuwe veroveringsmethode en een groter gebied. In plaats van geroepen te zijn om de Kanaänieten met het zwaard te doden, werden christenen geroepen om alle volken te dopen in de dood en opstanding van Jezus Christus door de kracht van het Zwaard van de Geest.

Het verschil tussen deze twee zwaarden is te zien in het feit dat de Levitische priesters bij de Sinaï hun fysieke zwaarden namen en 3000 mensen doodden nadat ze het gouden kalf

hadden aanbeden (**Ex. 32:28**). Maar met Pinksteren gingen de priesters van Melchizedek met hun geestelijke zwaarden de straat op en bekeerden 3.000 mensen - dood door doop. Dit werd gedaan door Melchizedeks priesters onder een Nieuw Verbond, die een Geestelijk Zwaard gebruikten. Hun zwaard was veel scherper dan dat van Jozua onder het Oude Verbond. **Heb 4:12** beschrijft het:

12 Want het Woord van God is levend en werkzaam en scherper dan enig tweesnijdend zwaard, en doordringend tot de scheiding van ziel en geest, van gewrichten en merg, en in staat om de gedachten en bedoelingen van het hart te oordelen.

Probeer dat maar eens te doen met een fysiek zwaard! Het zal niet werken.

Zolang de Kerk onderdrukt werd door de Romeinse overheid, had ze geen zwaard waarmee ze zichzelf kon verdedigen. Het kwam nooit bij de christenen op om een revolutie te ontketenen om Rome omver te werpen. In plaats daarvan hielden zij zich aan het Goddelijke Plan. In **Daniël 7:22** werd door openbaring getoond dat de "kleine hoorn" uitbreiding van het ijzeren koninkrijk heerschappij over Gods volk zou krijgen tot de tijd dat de heerschappij aan de heiligen van de Allerhoogste zou worden gegeven.

Toen Constantijn begon met het proces om de heerschappij aan de Kerk te geven, gingen de Christenen ervan uit dat zij de "heiligen van de Allerhoogste" waren. Het kwam nooit bij hen op dat zij op het punt stonden de "kleine hoorn" te worden door de macht over te nemen toen het Rijk een eeuw later begon af te brokkelen en ineen te storten.

(In hun blindheid identificeerden ze zichzelf ook met David in plaats van met koning Saul). Ze realiseerden zich niet dat deze "kleine hoorn" eigenlijk de Romeinse *Kerk* was die uit het Romeinse *Rijk* zou voortkomen. In plaats daarvan namen de christenen aan dat de tijd van de kleine hoorn zou

worden overgeslagen en dat nu de jurisdictie zou worden overgedragen aan de Kerk.

Blindheid maakt natuurlijk deel uit van de manier waarop God profetieën vervult zonder dat we ons dat realiseren. Toen eenmaal werd aangenomen dat de tijd van de "kleine hoorn" voorbij was of helemaal was overgeslagen, werd de weg vrijgemaakt voor de kerk om politieke macht te krijgen. In het begin werd dit gedaan door gebruik te maken van de gunst van de keizer. De kerk begon de keizers te vragen om "ketters" als misdadigers te vervolgen. Velen van hen waren echt ketters, maar hun methode om met hen om te gaan was gewoon verkeerd. Naarmate de

Kerk zelf meer en meer de rebellie van koning Saul, haar prototype, manifesteerde, begon ze uiteindelijk ook "David" te vervolgen.

"David" wordt vertegenwoordigd door de overwinnaars in de typen en schaduwen, want hij werd gekroond op een Jubeljaar, terwijl Saul werd gekroond op de dag van de "tarweoogst" of Pinksteren (**1 Sam. 12:17**).

Toen de Kerk begon met het vervolgen van de overwinnaars, gebruikmakend van de tactieken van de voorgaande eeuwen, begon zij niet alleen het karakter van Saul te manifesteren, maar ook dat van de "kleine hoorn", die oorlog zou voeren tegen de heiligen en hen zou overwinnen (**Dan. 7:21**).

Hier is het belangrijk om het boek Openbaring te begrijpen, want het gaat verder waar Daniël ophield. Het laat de uitwerking van het plan zien over een periode van 1.260 "dagen" (eigenlijk jaren). Maar dat is een andere studie op zich.

Het is mijn observatie dat wanneer Christenen de Heilige Geest missen, ze een vleselijke oplossing zoeken als secundaire optie. Maar omdat de vleselijke optie op zichzelf niet erg bijbels is, rechtvaardigen ze deze door Gods zegen over de vleselijke optie te vragen. "Heer, zegen mijn zwaard, dat het uw vijanden mag verslaan." Als het

Nieuwe Verbond niet lijkt te werken, hebben we de neiging om terug te vallen op de methoden van het Oude Verbond.

De echte oplossing zou zijn om te vasten en te bidden en Gods aangezicht te zoeken totdat we kracht van boven ontvangen. Maar dat duurt te lang en is te lastig voor de meeste christenen. Bovendien is de weg terug naar het Nieuwe Verbond niet gemakkelijk, want die is lang geleden verlaten. Naar mijn mening zal de Kerk die weg niet gemakkelijk vinden, maar zal ze vleselijk moeten strijden totdat ze uitgeput is en beseft dat er geen hoop meer is. Pas dan zullen ze echt bereid zijn om op Gods bevrijding te vertrouwen.

Ondertussen rechtvaardigt en steunt de kerk de zionisten in hun oudtestamentische methoden in de strijd tegen de Palestijnen. Velen denken dat het verkeerd zou zijn voor christenen om Palestijnen te vermoorden, maar dat het moreel aanvaardbaar is voor Joden om dit te doen. Deze opvatting is gebaseerd op de Dubbele Verbondstheologie - het idee dat het Nieuwe Verbond christenen redt, terwijl het Oude Verbond Joden redt.

Bij uitbreiding wordt de methode van het Oude Verbond om het Koninkrijk te vestigen aanvaardbaar gedrag voor vandaag. Omdat ze de Palestijnen vereenzelvigen met de Kanaänieten van weleer en de Joden vereenzelvigen met de Israëlieten onder Jozua, krijgt de genocide op de

Palestijnen zowel een morele lading als een profetisch mandaat.

Deze zionistische ideologie rechtvaardigt veel zonde en begrijpt niet dat Jahweh - de Wetgever - Jezus Christus was in Zijn pre-existente vorm. **Exodus 15:2** en **Jesaja 12:2** profeteren: "*Jahweh is mijn Jesjoea geworden*" [d.w.z., redding]. Jezus kwam om de Wet uit te leggen, niet om deze weg te doen (**Mat. 5:17**). En dus was het mijn bedoeling om uit te leggen hoe Jahweh en Jezus zo verschillend kunnen lijken en toch Eén kunnen zijn.

Een van de grootste sleutels is om te begrijpen dat het fysieke zwaard ALLEEN aan Israël werd gegeven OMDAT ze het grotere Zwaard van de Geest hadden afgewezen op die eerste Pinksterdag op de berg Sinaï in Exodus 20. Als Israël in staat was geweest om de Pinksterdag te accepteren in de tijd van Mozes, dan zou er geen volkerenmoord op de Kanaänieten zijn geweest. Theoretisch gezien, als Israël in staat was geweest om het Pinkstergebeuren in de tijd van Mozes te accepteren, dan zou er geen Kanaänitische genocide zijn geweest, want dan zouden ze zich allemaal hebben bekeerd door de kracht van God en zich op hun gezicht hebben bekeerd voor hun afgoderij en goddeloze praktijken.

Maar in het goddelijke plan was Pinksteren gereserveerd voor de tijd NA het kruis. De openbaring is gegeven en wij

zijn er nu verantwoordelijk voor. Zodra we het probleem begrijpen, weten we hoe we moeten bidden en waarvan we ons moeten bekeren. We kunnen dan Gods aangezicht zoeken totdat Hij Zijn Geest van boven uitstort.

EINDE

Bibliografie

Bible Research Handbook in 2 Volumes, Covenant Publishing Co., London, 1946

Ballou, Hosea, *The Ancient History of Universalism* (1829)

Campenhausen, Hans von, *The Fathers of the Church,* combined edition of *The Fathers of the Greek Church* and *The Fathers of the Latin Church*

Carroll, James, *Constantine's Sword: The Church and the Jews*

Clement of Alexandria, *Miscellanies* (or *Stromata*) in 8 Books

Cormenin, Louis, *History of the Popes* in 2 Volumes (1850)

Edwin Wilmshurst, *St. Paul and Britain*

Elder, Isabel Hill, *Celt, Druid, and Culdee*

Eusebius, Bishop, *Ecclesiastical History*

Eusebius, Bishop, *Proofs of the Gospel*

Graetz, Prof. H., *History of the Jews* in 6 volumes

Josephus, *Antiquities of the Jews*

Josephus, *Wars of the Jews*

Lightfoot, *Commentary on the New Testament from the Talmud and Hebraica* in 4 volumes (1684)

Martin, Dr. Ernest L., *Restoring the Original Bible* (1994)

McCabe, Joseph, *A History of the Popes* (1939)

Morgan, Rev. W., *St. Paul in Britain* (1860)

Lecky, *History of European Morals*

Liebermann, Rabbi, (Article) *The Role of Zionism in the Holocaust*

Neubauer, Dr. A., *The Jewish Quarterly Review*, 1888

Nicoll, W. Robertson, *The Expositor's Bible*

Rabow, Jerry, *50 Jewish Messiahs*

Samuels, Major, *Far Hence Unto the Gentiles*

Schaff, Philip, *History of the Christian Church* in 8 Volumes (1858)

Suetonius, *Lives of the Caesars* in 12 Volumes

Tacitus, *Annals*

Taylor, J. W., *The Coming of the Saints*

The Catholic Encyclopedia (1909 edition)

The Sonnini Manuscript (Acts 29)

Woodard, Lee W., *First Century Gospels Found* (2006)